БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 131 (7131)
ИЮНИИН 4
СУББОТО
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

Гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ харюусалга

Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство промышленностиин, энэ түрүүн хүндэ индустриин хэлбэришэгүй ургалта туйлана, хүдөө ажахые эрид ехээр хүгжөөхэ, ажалшадай материальна ажана байдалай һайжарха тушаа саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргана. Эдэ түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлгэ хадаа гүрэнэй аппарадай ажал-ябуулгые саашадань нарижуулха эрилтэ табина.

Шэнэ, түрүү, прогрессивнэ юумые мэдэрэлгые сэхэньe, багашье хүтэлбэрилэгшэ бүхэндэ хүмүүжүүлхэ, ажалшадай эдэбхи үүсхэлые, үргэнөөр хэрэглэхэ, шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлэлгые бүхы хэмжээгээр дэлгэрүүлхэ гээшэ гүрэнэй аппарадые нарижуулан һайжаруулха шиидхэхы арга нүхэсэл болоно.

Һүүлэй үедэ партийна болон советскэ органууд гүрэнэй аппарадай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлһэн байна. Гэхэтэй хамта, энэ асуудалаар парти болон правительствын гаргаһан заабаринууд ажабайдалда хүсэд һайнаар, оролдосотойгоор бэелүүлэгдэнэгүй гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Захиргаанай олон һалбаринуудай ажал-ябуулгадахи һула зүйлнүүдэй нэгэн юуб гэхэдэ, даалгаһан хэрэгэйнгээ түлөө хүдэлмэрилэгшын харюусалгаа ёһотой һайнаар мэдэрдэггүй ябадал болоно.

Гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэдтэ ехэ этигэл найдабари олгогдонхой. Тэрэндэ ехэ уялганууд даалгагдадаг. Гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэ хэзээшье, ямаршье юумэ шиидхэхэдээ парти болон гүрэнэй интересүүдые сахиха, өөрынгөө албанай уялгануудые оролдосотойгоор дүүргэхэ, жэшээтэ һайн журамтай байха зэргэтэй. Советскэ гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэ байха гээшэ ямаршье даалгабариие дүүргэлтэдэ творческоор хандаха, даалгабаряа саг соонь, зүбөөр дүүргэхын тулада шухала хэрэгтэй бүхы хэмжээнүүдые абаха, дутагдалнуудтай эрид шангаар тэмсэхэ гэһэн удхатай.

Захиргаанай элдэб һалбаринуудта аппарадай хүдэлмэриин ленинскэ ёһо гуримуудые эбдэдэг баримтануудай үшөөл үзэгдэһөөр байһаниинь гэмшэлтэй. Зарим министерство болон зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд бэеэ даагаад асуудал шиидхэхэһээ айгаад, мэдэлдээ байһан арадай ажахын һалбаринуудай хүдэлмэриие эмхидхэхын орондо, хойрог нобшо ябадал гаргадаг байна. Иимэ хүтэлбэрилэгшэд предприяти, барилганууд болон нютагай организацинуудһаа ороһон эрилтэнүүдтэ болон дурадхалнуудта заримдаа анхаралгүйгөөр, албан хойрогоор хандана. Тэрээнһээ боложо министерство болон зургаануудай урда табигдаһан асуудалнууд удаан саг соо шиидхэгдэнэгүй.

Жэшээ болгон СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерствые абая. Энэ министерствын нэгэ трест нэгэтэ шэнэ шахта барижа эхилээ һэн. Энэ барилгада 8 миллион түхэриг гаргашалаад байхадань, тэндэхи нүүрһэниинь [illegible]ата, шанарынь муу, хүсэд шалгагдаагүй горно-геологическа баримтанууд дээрэ үндэһэлһэн проектээр энэ шахта барижа эхилэгдээ гэжэ тодоруулагдаа һэн. Тус шахтын барилгые болюулха, тэрэнэй барилгада хараалагдаһан мүнгые ондоо газарта нүүрһэ малталга эмхидхэлгэдэ зорюулха гэһэн дурадхалнайгаар нютагай организацинууд үшөө 1951 ондо министерстводэ хандаһан байна. Тэрэ гэһээр энэ асуудал хэды дахин табигдабашье, министерство тэрэниие мүнөө болотор шиидхээдүй. Тэрээнһээ байтагай ашаг олзогүй шахта болохыень мэдэжэ байгаад, тэрэнэй барилгые үргэлжэлүүлгэдэ мүнөө жэл 7 миллион түхэриг нэмэжэ һомологдоо.

Энэ баримта юу харуулнаб? Энэ хадаа СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерствын зарим хүтэлбэрилэгшэдэй даалгаһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалгаяа мартаһые тэршэлнэ. Тэдэнэй даалгабаридаа хайхарамжагүйгөөр хандаһанһаа уламжалан, гүрэнэй мүнгэ зөөри үригдэнэ, нүүрһэ ехээр малтажа абаха резервнүүдые ашаглалгада һаад тойбо ушаруулагдана.

Захиргаанай аппарадай бүхы һалбаринууд мэдэлдээ байһан ажахын һалбаринуудай хүдэлмэриие тодорхой һайнаар эмхидхэхэ ёһотой. Тэдэнэр продукциин гаргалгые ехэдхэхэдэ, тэрэнэй шанарые һайжаруулгада, өөрынь үнэ сэнгые доошолуулгада хэрэгтэй бүхы арга боломжонуудые бэдэрэн олохо, шэнэ техникые ба үлэмжэ нарижуулагдаһан технологиие нэбтэрүүлхэ уялгатай. Тиибэшье, гүрэнэй аппарадай зарим хүдэлмэрилэгшэд ажабайдалһаа таһаршаһан дээрэһээ тэдэнэй мэдэлдэнь байһан предприяти болон барилгануудта юунэйшье боложо байһые мэдэдэггүй, хүдэлсэгүй хүжүүн, нобшо ябадалтай эбсэжэ байха юм.

Предприятинуудые тодорхой бэшээр, һулаар хүтэлбэрилдэгэйнгөө түлөө, шэнэ техникые нэбтэрүүлгэдэ анхаралаа табидаггүйнгөө түлөө, үйлэдбэриин хүгжэхэ шухала асуудалнуудые нобшо удаанаар шиидхэдэгэйнгээ түлөө промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ олон министерствонууд болон зургаанууд шангаар шүүмжэлэгдэһэн байна. Жэшээнь, СССР-эй Машина бүтээлгын ба прибор бүтээлгын министерство, СССР-эй Станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностиин министерство шудхалгын цехүүдтэ хэрэгтэй мүнөө үеын үндэр бүтээсэтэй техникые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын тулада үсэд шанга тэмсэл хэнэгүй гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна. Мүн СССР-эй Ой модоной промышленностиин министерство бии байһан техникэеэ муугаар ашаглана гэжэ тэмдэглэгдээ. Ой модоной промышленностиие техническэ талаарнь саашадань зэбсэгжүүлхэ тухай тодорхой хараа шугам баримталдаггүй дээрэһээнь, шэнэ машинануудые зохёохо хэрэг зүндөө орхигдошонхой.

Албан тушаалайнгаа үндэр харюусалгые мэдэрэлгэ хадаа захиргаанай аппарадай хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие гүрэнэй журамые эбдэһэн, замаа табиһан ябадалтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхые уялгална. Захиргаанай аппарат эмхи гуримтайгаар хүдэлжэ, парти болон правительствын шиидхэбэринүүдэй хэлбэришэгүй дүүргэлтые хангаха ёһотой. Энэ эрилтын дүүргэгдэдэггүй газартал хүдэлмэридэнь горьтой дутагдалнууд зайлашагүй гараха юм.

Капитальна барилгада һомологдоһон ниилээд ехэ мүнгэ зөөриие СССР-эй Мяханай болон һүнэй продуктнуудай промышленностиин министерство ашаг багатайгаар хэрэглэнэ. Тус министерствын гүрэнэй түсэбые дүүргэдэггүй дээрэһээ жэлһээ жэл бүри дүүргэгдээгүй барилгануудай тоо олошорно. Баригдажа дүүрээгүй барилганудта гаргагдаһан, хэрэглэгдээгүй байһан мүнгэнэй хэмжээн хэмһээ ехэ болоно. Баригдажа дүүрэхэнь дүтэлөөд ашаглалтада үгтэхөө байһан барилганудта мүнгэ зөөри нэмээжэ ехээр табихын орондо, олон тоото барилганудта мүнгэеэ хубаажархёод, барилгануудые түргэн ашаглалгада оруулгые һаатуулна. 1953 ондо лимидһээ гадуур тоһоной болон сыр хэхэ 42 заводой баригдажа дүүрээгүй байтар, тус министерство дахяад 13 тиимэ предприятинуудые барижа эхилһэн юм. Жэшээлхэдэ, Днепропетровска мяханай комбинат 1944 онһоо хойшо баригдана. Арбан жэл соо тэрэнэй барилгада 57 миллион түхэриг гаргашалагдаа. Хэзээ барижа дүүргэгдэхэнь мүнөө дээрээ мэдэгдэнэгүй. 1948 онһоо хойшо Харьковска мяханай комбинат баригдажа байна. Тиигэжэ ажахые ёһотоор хүтэлбэрилжэ шадаагүй, предприяти, барилга бүхэниие тодорхойгоор хүтэлбэрилөөгүй дээрэһээнь гүрэнэй тон ехэ мүнгэ зөөри миил хооһоор хэбтэнэ.

Арадай ажахые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ зорилгонууд гүрэнэй журамые бэхижүүлхэ, захиргаанай аппарадай хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ эрилтэ табина. Бүхы министерствонүүд болон зургаанууд, бүхы советскэ эмхи зургаанууд предприяти болон организацинуудаа һайнаар, тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ, экономико болон культурые хүгжөөхэ шухала асуудалнуудые саг соонь шиидхэхэ, бии байһан дутагдалнуудые усадхаха, түрүү дүй дүршэлые болон научна-техническэ туйлалтануудые үйлэдбэридэ оролдосотойгоор нэбтэрүүлхэ уялгатай.

Захиргаанай аппарадые нарижуулан һайжаруулхын, гүрэнэй журамые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ советскэ эмхи зургаануудай партийна организацинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Гүрэнэй интересүүдтэ шударгуу һайнаар хандаха, үнэн сэхэ байха. Дутагдалнуудта эбсэхэгүй байха, тогтолгүйгөөр урагшаал эрмэлзэхэ шанар аппарадай хүдэлмэрилэгшэдтэ эсэшэ сусашагүйгөөр хүмүүжүүлхэ гээшэ партийна организацинуудай уялгань болоно. Советскэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй идейнэ-политическэ талаараа ургахын, мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тулада үдэр бүхэнэй анхарал табиха хэрэгтэй.

Промышленность болон хүдөө ажахыгаа, наука, техникэ, культураяа саашадань хүгжөөхэ ехэ ба харюусалгатай зорилгонуудые советскэ арад шиидхэжэ байна. Гүрэнэй аппарадай бүхы һалбаринуудай эмхи гуримтайгаар, улам һайнаар хүдэлмэрилхэдэнь лэ эдэ ехэ зорилгонууд бүри амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ байна. («Правдын» июниин 2-ой түрүү бэшэг).

ВСХВ-дэ хабаадаха бологшод ба экскурсантнууд Москвада ерэнэ

Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха болоһон бүлэг хүнүүд ба экскурсантнууд майн [illegible]-дэ Москвада ерэ.

Мянга шахуу хүн Чкаловска ба Куйбышевска областьнуудһаа эндэ ерээ. Тэдэнэй тоодо мүнөө үедэ Ставровкада байһан колхозой түрүүлэгшэнэр бии. Киргизһээ, Джамбульска, Хойто-Казахстанска ба Алма-Атинска областьнуудһаа олон экскурсантнууд түргэн поездоор ерэ. Татарска АССР-эй, Тамбовско, Рязанска, Томско, Костромской ба Кировскэ областьнуудай хүдөө ажахын бүлэг хүдэлмэрилэгшэд выставкэдэ мүн лэ ерээ.

Экскурсантнуудта таарамжатай зохид эрхэ байдал олгохын тулада түмэр замай вокзалнуудта билет худалдаха тусхай кассанууд ба хүлеэлгын залнууд нээгдээ. Поезднуудта тусхай вагонууд экскурсантнуудта зорюулан үгтэнэ. Һөөргөө бусаха биледүүдынь поезднууд соо гостиницануудта, вокзалнуудта худалдагдана.

Зам харилсаанай министерстводэ ТАСС-эй корреспондентдэ мэдээсэһэнэйнь ёһоор, арба мянга гаран экскурсантнууд мүнөө үедэ поездоор Москва орожо ябана.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ба Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствонуудай декларацида гар табилга

1955 оной июниин 2-то Белградай Гвардиин байшанда Н. С. Хрущев түрүүтэй СССР-эй Правительственна делегациин ба И. Броз-Тито түрүүтэй Югославиин Правительственна делегациин түгэсхэлэй заседани бэе бэеэ ойлголсолгын, хани ёһоной оршон байдалда болобо.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ба Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствонуудай деклараци энэ заседани дээрэ хаража үзэгдэһэн ба баталагдаһан байна.

Мүн лэ энэ үдэшэлэн Гвардиин байшанда тус декларацида гар табилга болобо. Гар табилгын үедэ хоёр ороной делегациин гэшүүд, тэдэнэй советнигүүд ба экспертнүүд, мүн тэрэшэлэн хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсаба.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Правительствын зүгһөө СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин.

Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствын зүгһөө ФНРЮ-гэй президент И. Броз-Тито энэ декларацида гар табиба.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай ба Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствонуудай

ДЕКЛАРАЦИ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь Н. С. Хрущев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо А. И. Микоян, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ Комиссиин Түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн, «Правда» газетын главна редактор Д. Т. Шепилов, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Нэгэдэхи Орлогшо А. А. Громыко, СССР-эй Гадаадын Худалдаа Наймаанай Министрын Орлогшо К. Н. Кумыкин гэгшэдһээ бүридэһэн СССР-эй Правительствын делегаци ба ФНРЮ-гэй президент Иосип Броз-Тито, Союзна Гүйсэдхэхэ Вечын (СИВ) түрүүлэгшын орлогшо Эдвард Кардель, СИВ-эй түрүүлэгшын орлогшо Александр Ранкович, СИВ-эй түрүүлэгшын орлогшо Светозар Вукманович-Темпо, СИВ-эй гэшүүн Миялко Тодорович, ФНРЮ-гэй Гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ Гүрэнэй секретарь Кочи Попович, ФНРЮ-гэй Гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ Гүрэнэй секретариин орлогшо Велько Мичунович гэгшэдһээ бүридэһэн ФНРЮ-гэй Правительствын делегаци 1955 оной майн 27-һоо июниин 2 хүрэтэр Белградта ба Брионидо хэлсээ хэһэн байна. Хани барисаанай ба бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн эдэ хэлсээнүүдэй үедэ СССР-эй ба ФНРЮ-гэй интересүүдтэ хабаатай уласхоорондын асуудалнууд, мүн тэрэшэлэн хоёр оронуудай хоорондохи политическэ, экономическа ба культурна харилсаанууд тухай асуудалнууд али бүхы талаһаа хэлсэгдэһэн байна.

I.

Уласхоорондын асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхын тула ба арадуудай болон гүрэнүүдэй хоорондохи харилсан ажаллалгые һайжаруулхын тула имагтал хэлсээнүүдые хэхэ хэрэгтэй гэжэ хоёр правительствонууд тоолоно. Энэ хараа бодолынь тус хэлсээнүүдэй үндэһэ һуури болгогдоһон байна.

Эрхэ сүлөөдэ дуратай бусад олон арадуудтай хамта фашистска булимтарагшадта эсэргүүгээр хэһэн дайнай үеын жэлнүүдтэ хоёр ороной арадууд болон тэдэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүд өөһэдынгөө хоорондохи хани барисаа ба дайшалхы харилсан ажаллалгые ехээр хүгжөөһэн юм.

Хоорондохи харилсаануудаа һайжаруулхын ба хоёр оронойнгоо харилсан ажаллалгые хүгжөөхын тула саашадаа зохихо хэмжээнүүдые абахабди гэжэ хоёр правительствонууд зүбшөөбэ. Энэ хадаа алишье оронойнай арадуудай интересүүдтэй зохилдохоһоо гадна, уласхоорондын түгшүүрилые һулаарулха хэрэгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа нэмэри болохо байна гэжэ тэдэнэр этигэнэ. СССР ба ФНРЮ-гэй хоорондохи харилсан ажаллалгые саашадань али бүхы талаарнь хүгжөөхэ гэжэ хоёр оронуудай правительствонуудай үнэн сэдьхэлһээ эрмэлзэжэ байһаниинь хэлсээнүүдэй үедэ бүрин элирбэ. Энэ хадаа хоёр оронуудай интересүүдтэй, мүн тэрэшэлэн эб найрамдалай ба социализмын интересүүдтэй хүсэд һайнаар зохилдоно. Хоёр оронуудай хоорондохи харилсан ажаллалгые али бүхы талаарнь хүгжөөхын тула мүнөө үедэ бүхы таарамжатай арга нүхэсэлнүүд бии байна.

Хэлсээнүүд дээрэ табигдаһан асуудалнуудые хаража үзэхэ үедөө, мүн тэрэшэлэн бэе бэедээ этигэхэ ба арадуудайнгаа хоорондо харилсан ажаллалгые бэхижүүлхэ зорилготойгоор хоёр правительствонууд иимэ принципүүдые эшэ үндэһэ болгон баримтална:

дэлхэй хубаагдашагүй юм, эб найрамдалые хамтаараа сахиха хэрэг энээнһээл үндэһэлжэ шадаха байна;

өөһэд хоорондоо харилсахадаа ба бусад гүрэнүүдтэй харилсаа хэхэдээ суверенитедые, бэеэ даанхай байдалые, газар дайдынь ойроо хүртэшэгүй байлгые ба адли тэгшэ эрхые хүндэлхэ;

үзэл бодолой илгаануудһаа ба ниитын ондо ондоо байгуулалтаһаа дулдыдангүйгөөр арадуудай энхэ амгаланаар ажабайха ябадалые мэдэрхэ ба саашадань хүгжөөхэ, энэ хадаа уласхоорондын харилсаануудта юрэнхы дээрээ, тодорхойлон хэлэхэдэ, экономическа ба культурна харилсаануудай талаар бүхы гүрэнүүдэй харилсан ажаллаха ябадал эмхидхэхэ гэһэн удхатай;

бэе бэеэ хүндэлхэ, экономическа, политическэ гү, али үзэл бодол баримталха ябадалтай холбоотой ямаршье һаа шалтагаанаар дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, юуб гэхэдэ, дотоодын байгуулалтада хабаатай асуудалнууд, ниитын ондо ондоо байгуулалта ба социализмые хүгжөөхэ ондо ондоо тодрхой формонууд гээшэ, тус тус арадуудай өөһэдынь мэдэхэ хэрэг мүн;

хоёр оронуудай хоорондохи ба уласхоорондын экономическа харилсан ажаллалгые хүгжөөхэ, эд бараа худалдан абалсаха ба дэлхэйншье, национальна экономикыншье үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ ябадалда һаад түбэг татадаг ушар шалтагаануудые зайсуулха;

ООН-эй зохихо органуудаар дамжуулан, тэрээнтэй хамта ООН-эй принципүүдтэ таараһан ондоошье аргануудаар национальна экономикодо, мүн тэрэшэлэн гээгдэнги районуудта, тэндэ ажаһуудаг арадуудай аша туһын тулада ба дэлхэйн экономикые хүгжөөхэ зорилготойгоор али бүхы туһаламжа хүргэжэ байха;

арадуудай хоорондо хёморoo үүдхэхэ гэһэн ба уласхоорондын харилсан ажаллалгые болон арадуудай эбтэйгээр зэргэлэн ажабайха ябадалые һаатуулха гэһэн тиимэ ямаршье түхэлэй пропагандые, хуурмаг мэдээсэл тараалгые болон бусад ябуулгануудые болюулха;

али бүхы агрессиие болон бусад оронуудые политическэ ба экономическа талаарнь эзэмдэхэ гэһэн ямаршье һэдэлгэнүүдые буруушааха;

сэрэгэй нэгэдэлнүүдые бии болгохо политика уласхоорондын түгшүүрилые улам ехэ болгоно, арадуудай бэе бэедээ этигэдэг байха ябадалда һаалта хэнэ, дайнай аюулые һүжэрөөнэ гэжэ мэдэрхэ.

II.

Хоёр правительствонууд өөрынгөө политика ябуулхадаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин Устав дотор хэлэгдэһэн принципүүдһээ үндэһэлнэ, ООН-эй үүргые ба нэрэ хүндые дээшэлүүлхын түлөө саашадаа хүсэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй гэжэ зүбшөөнэ, энэнь Хитадай Арадай Республикын ООН-до эзэлхэ-хуулита һууриень хангабал, илангаяа элеэр гэршэлэгдэхэ байгаа. ООН-эй Уставай эрилтэнүүдтэ харюусаһан бусад бүхы гүрэнүүдые энэ организациин гэшүүн болгон абабал мүн лэ бага бэшэ удхашанартай байха һэн.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахиха талаар шухала удхашанартай асуудалнуудаар хэлсээнүүдые хэжэ, һайшаалтай үрэ дүнгүүдые туйлахын ба шиидхэбэринүүдые абахын тулада бүхы арадууд өөһэдынгөө хүсэл эрмэлзэлгые гаргаха ёһотой гэжэ хоёр правительствонууд зүбшөөнэ. Тиимэ шухала удхашанартай асуудалнуудын нимэнүүд байна: буу зэбсэгые багадхаха ба хизаарлаха, мүн тэрэшэлэн атомна зэбсэгые хорихо тухай асуудал, хамтын хүсөөр эб найрамдалые сахиха тухай асуудал, тэрэнэй тоодо Европодо хамтаараа эб найрамдал сахиха системэ бии болгохо тухай договорһоо үндэһэлһэн асуудал, атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ тухай асуудал.

Тиимэ хүсэл оролдолго гаргабал уласхоорондын айхабтар шухала, түрүүшын ээлжээнэй асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхэ арга боломжо бии болохо байгаа. Айхабтар шухала, түрүүшын ээлжээнэй асуудалнууд гэхэдэ, немецкэ арадай хүсэл эрмэлзэлгэ ба интересүүдтэй, мүн тэрэшэлэн бүгэдэниитын аюулгүй байдалай интересүүдтэй зохилдуулан, демократическа үндэһэ һуури дээрэ германска асуудалые үгээе ойлголсон шиидхэхэ ба Тайвань тушаа Хитадай Арадай Республикын табидаг хуулита эрилтэнүүдые дүүргэхэ ябадал мүн болоно.

Уласхоорондын харилсан ажаллалгада элитэ ехэ нэмэри, политическэ ба экономическа талаар бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхэ хэрэгтэнь Азиин ба Африкын арадуудта ехэ дэмжэлгэ болоно гэжэ Бандунгда үнгэрһэн конференциин үрэ дүнгүүдые хоёр правительствонууд һайшаан амаршална. Эдэ бүгэдэ бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа дүхэм болоно гэжэ тэдэнэр тоолоно.

III.

Хоёр оронуудай хоорондо һүүлэй үе болотор байһан харилсаанууд ба тэрэниие саашадань хүгжөөхэ арганууд тодорхойгоор хаража үзэгдэһэн байна. Һүүлэй жэлнүүдэй турша дотор хоёр оронуудай хоорондохи харилсаануудай муудаһан дээрэһээ тэдэ оронуудта ба уласхоорондын харилсан ажаллалгадашье һаад түбэг болоһон байна, тэдэниие хараадаа абахатаяа хамта, саашадаа эбтэй һайнаар харилсаха гэжэ шиидэһэн СССР-эй ба ФНРЮ-гэй правительствонууд энэ деклараци дотор найруулагдаһан принципүүдтэ түшэглэн иигэжэ хэлсээ:

1. Таатай зохид договорно харилсаануудые бии болгохын тула тэдэнэр бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха байна. Иимэ харилсаануудай үндэһөөр хоёр правительствын шухала дээрэ тоолоһон али бүхы һалбаринуудаар хоёр оронуудай хоорондо харилсан ажаллалгые үргэдхэхэ зорилготой алхамууд хэгдэхэ юм.

2. Экономическа холбоо барисаа үргэдхэхэ ба хоёр оронуудай хоорондохи экономическа харилсан ажаллалгые хүгжөөхэ шухала.

Таатай зохид договорно харилсаануудай эбдэрһэн дээрэһээ хоёр оронуудай хоорондохи экономическа холбоо барисаанда үлэһэн хойшолонгуудые зайсуулха талаар зохихо хэмжээнүүдые абаха гэжэ хоёр правительствонууд зүбшөөбэ.

Дээрэ заагдаһан ёһоор экономическа холбоо барисаае гуримшуулха ба хүнгэдхэхын тула зохихо договорнуудые баталжа эхилхэ гэжэ тэдэнэр мүн лэ хэлсэбэд.

3. Культурна холбоо барисаагаа хүгжөөхэ зорилготойгоор культурна харилсаанууд тухай конвенци баталхаар бэлэн байһан тухайгаа хоёр правительствонууд мэдүүлбэ.

Болоһон юумэнүүдые олониитэдэ дуулгажа байха гээшэ арадуудай эбтэй һайнаар харилсан ажаллалгые хүгжөөхэ хэрэгтэ шухала удхашанартай. Болоһон бүхы юумэнүүдые тодорхой һайнаар ба үнэн зүбөөр олониитын мэдэжэ байхынь тулада ООН-эй шиидхэбэритэй зохилдуулан, информационно алба тухай конвенци баталха шухала гэжэ хоёр правительствонууд хэлсэбэ. Договор баталһан алишье ороной территори дээрэ энэ албын органууд һаадгүй һайнаар ажаллаха арга боломжотой байха болоно.

5. Атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар бүхы оронуудай хоорондо харилсан ажаллалгые хүгжөөхэ тухай ООН-эй һайшаан дурадхаһые дэмжэхэ зуураа, энэ хадаа бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые ба прогрессые батадхан хүгжөөхэ ябадалда ехэ удхашанартай гэжэ тоолоһон хоёр правительствонууд мүн энэ талааршье харилсан ажаллалга тогтоохо гэжэ шиидэбэ.

6. Гражданство тухай асуудалые шиидхэхэ гэһэн гү, али договор баталһан нэгэ ороной территори дээрэ байһан нүгөөдэ ороной гражданинуудые репатриацилха гэһэн зорилготой договор баталхын тула шухала хэмжээнүүдые абахаар хоёр правительствонууд зүбшөөбэ. Тус договор хүнэй нэрэ түрые хүндэлхэ принципһээ, мүн тэрэшэлэн репатриацилагдаха ёһотой хүнүүдэй өөһэдынь дура хүсэлые хүндэлхэ принципһээ үндэһэлхэ ёһотой гэжэ хоёр правительствонууд хэлсэбэ.

Али нэгэн оронойнгоо гражданинуудай эрхые хамгаалха гэхэ гү, али ондоогоор хэлэхэдэ, договор баталһан нүгөө ороной территори дээрэ ерэхынгээ урда тээ абажа ябаһан гражданствоя зандань үлөөхэ дуратай байһан хүнүүдэй эрилтые хангаха гэжэ хоёр правительствонууд хэлсэбэ.

7. Энэ деклараци дотор найруулагдаһан амгалан ёһоной принципүүдтэй зохилдуулан, мүн тэрэшэлэн хоёр оронуудайнгаа арадуудай бэе бэеэ һайнаар ойлголсохын тула али али оронуудайнгаа олониитын организацинуудай харилсан ажаллалгые дэмжэжэ ба урагшалуулжа байха, тэрэнэй тулада холбоо барисаа байгуулха, социалистическэ дүй дүршэлөө андалдаха ба һанамжануудаа сүлөөтэйгөөр хэлсэжэ байха гэжэ хоёр правительствонууд тогтообо.

8. Хоёр оронуудайнгаа хоорондохи харилсаануудые һайжаруулхын тулада, уласхоорондын харилсан ажаллалгые хүгжөөхын ба бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын тулада энэ декларацяар табигдаһан зорилгонуудые ба гаргагдаһан шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхээр хоёр правительствонууд бүхы шадалаараа оролдохо гэжэ хэлсэбэд.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Правительствын зүгһөө
СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. БУЛГАНИН.

Югославиин Арадай Федеративна Республикын Правительствын зүгһөө
ФНРЮ-гэй Президент И. Броз-ТИТО.

1955 оной июниин 2. Белград город.

Коммунистическэ партиин, Советскэ гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша

(Я. М. Свердловэй түрэһөөр 70 жэлэй ойдо)

Коммунистическэ партиие, дэлхэйн дээрэ эгээ түрүүшын Советскэ социалистическэ гүрэниие байгуулһан, Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин илалтые, тэрээнэй туйлалтануудай хамгаалгые эмхидхэһэн пролетарска революционернүүдэй алдарта бүлэг дотор Ленинэй, Сталинай соратник Яков Михайлович Свердлов эгээ хүндэтэ һууринуудай нэгые эзэлнэ. Тэрээнэй бүхы ажабайдал ба ажал-ябуулгань арадта алба хэлгын жэшээ мүн.

Я. М. Свердлов 1885 оной июньдэ, Нижний-Новгородто (Горький городто) гар дарханай-һиилүүршын бүлэ дотор түрөө. Арбан таба наһатай эдир хүбүүн байхадаа тэрэ гимназиин 5-дахи классһаа гаража, гэр бүлынгөө таатай зохид байдалые орхижо, бэеэ дааһан ажабайдалай замда ороһон байна. Аптекэдэ һурагшаар хүдэлмэрилхэтээ, һүүлээрнь али нэгэн олдоһон ажал эрхилхэтээ хамта Свердлов һуралсаһан, ном ехээр уншаһан байха юм.

Арбан зургаа наһатайдаа, 1901 ондо Свердлов революционно хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилээ һэн. Тэрэ хадаа хүдэлмэришэн залуушуулай дунда пропагандистска хүдэлмэри ябуулһан, марксистска хэдэн нюуса кружогуудые хүтэлбэрилһэн байна. Яков Михайлович Нижний-Новгородһоо сүлэгдэһэн Горькиие үдэшэлгэтэй дашарамдаһан демонстрацида эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө 1901 ондо түрүүшынхеэ арестовалагдаа һэн.

Свердлов 1902 ондо партиин Нижегородской комитедээр Сормовын хүдэлмэришэдэй районда эльгээгдээд, тэндэ агитационно-пропагандистска ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Эндэ байхадаа Свердлов сормовско хүдэлмэришэдэй майн 1-нэй политическэ демонстрацида бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Хаанай тагнуулшад залуу революционерэй хойноһоо нягтаар харууһалжа байба, тиин 1903 оной хабар Свердлов дахинаа түрмэдэ хаагдаад, хахад жэл боложо тэндэһээ гараа һэн.

Партиин II съездын һүүлээр ленинскэ хараа шугамые хэлбэришэгүйгөөр баримталагшадай тоодо Свердлов оролсоо һэн.

Партиин Центральна Комитет Свердловэй арестовалагдахагүйн тулада 1905 оной зун тэрээниие Казань эльгээһэн, удаань — большевистскэ эмхидхэгшын хатуу гарай ба пролетарска революционерэй, үргэн ниитэ хүдэлмэришэдые ударидагшын дүлэтэ үгын хэрэгтэй болоһон бусад городуудта эльгээһэн байна. Тэрэ хадаа 1905 оной октябрьда Уралда ерэжэ, ехэ ажал-ябуулга эрхилээ. Партиин III съездын шиидхэбэринүүдтэ түшэглэн, Свердлов хаанта засагта эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэлдэ партийна организацинууд болон үргэн ниитэ хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ талаар тэндээ туйлай ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Екатеринобургска партийна организаци Яков Михайловичые Таммерфорско большевистскэ конференцидэ өөрынгөө делегат болгоһон байгаа. Гэбэшье, тэрэ хадаа Таммерфорсдо хожомдожо ерээ. Ленин, Сталин тэндэһээ ябашаһан байжа, тэдэнэртэй уулзаха гэһэн хүсэлынь бэелүүлэгдээгүй һэн.

Свердлов декабрьска зэбсэгтэ восстаниин дарагдаһанай һүүлээр Уралдаа бусажа ерэбэ. Бүхы орон дотор реакци толгойгоо үргэжэ захалба. Уридшалан зохёоһон түсэбэй ёһоор Свердлов партийна хүсэнүүдые шэнээр эмхидхэн табиһан, партийна организацинуудай подпольедо оролгые эмхидхэһэн, тиихэдээ партийна гол кадрнуудые үлөөжэ шадаһан байна.

1906 оной июньдэ тэрэ хадаа Пермьдэ арестовалагдаад, гурбан жэлһээ үлүү саг соо түрмэдэ һуугаа һэн.

1909 оной намар түрмэһөө гараһанайнь һүүлээр Свердловые Центральна Комитет олон тоото арестнуудта дайрагдаһан московско большевистскэ организациие һэргээн байгуулха даалгабаритайгаар Москва эльгээһэн байна. Гэбэшье, тэрэ хадаа Москвада ойро зуура хүдэлмэрилөө. Свердлов арестовалагдаад, 1910 ондо Нарымска хизаар худар сүлэгдөө һэн. Тэрэ хадаа уданшьегүй сүлэлгэһөө тэрьедэжэ Москва ерээд, удаань Петербург ошожо, тэндэ подпольно партийна организациие бэхижүүлхын түлөө эршэмтэйгээр оролдоһон, «Звезда» гэжэ нюуса бэшэ большевистскэ газетэ гаргалгые бэлэдхэлгэдэ хабаадаһан байна. 1910 оной ноябрьта Свердлов дахин арестовалагдаһан, түрмэдэ удаан байлгагдаһанай һүүлээр дүрбэн жэлээр Нарымска хизаар худар сүлэгдэһэн, тиигээд тэрьедэхые һэдэһэнэй һүүлээр, Максимкин Яр гэжэ остяцка холын тосхон ябуулагдаһан байгаа.

1912 оной январьда Бүхэроссийска партийна (Пражска) IV конференци дээрэ Свердлов Сталин хоёр тэрэ үедэ сүлэлгэдэ байбашье һаа, партиин Центральна Комитедэй составта заочноор һунгагдаһан байна. Конференци болбол Росси дотор революционно хүдэлмэрие хүтэлбэрилхын тулада ЦК-гэй Ородой бюро И. В. Сталин түрүүтэйгээр тогтоогоо һэн. Бюрогой составта Свердлов оролсоһон байгаа.

1912 ондо Свердлов сүлэлгэһөө тэрьедэжэ шадаа. Тэрээнтэй нэгэ доро шахуу И. В. Сталин сүлэлгэһөө тэрьедэһэн байгаа. Петербургда Свердлов большевистскэ «Правда» эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ эхилээ. Гадна, партиин Центральна Комитет Гүрэнэй Думын большевистскэ фракциин ажал-ябуулга хүтэлбэрилхыень Яков Михайловичта даалгаһан байна. 1913 оной февральда Я. М. Свердлов, И. В. Сталин арестовалагдаад, холын Туруханска хизаар руу сүлэгдөө һэн. Эрид хатуу революционернүүдэй тэрьедэжэ шадахагүйн тулада тэдэниие Полярна сахаригай саада тээ, дабагдашагүй үргэн ехэ тайгын саана оршодог Курейко гэжэ һууринда байлгаа һэн. Дүрбэн жэл үнгэрөөд байхада тэдэнэрые тэндэһээнь февральска революци сүлөөлһэн байна.

Сүлэлгэһөө бусаһанайнь һүүлээр партиин Центральна Комитет областной партийна конференцидэ бэлэдхэжэ, тэрэниие үнгэргэхынь тулада, революциин гол шухала асуудалнуудай талаар партиин хараа бодолые тайлбарилхынь тулада Свердловые Урал эльгээгээ һэн. Уральска большевигүүд Свердловые Бүхэроссийска (апрельскэ) VII конференцидэ делегадаар һунгаа. Эндэ Свердлов В. И. Ленинтэй түрүүшынхеэ уулзаа һэн. Апрельскэ конференци дээрэ Яков Михайлович партиин Центральна Комитедэй гэшүүнээр һунгагдаһан, удаань ЦК-гэй секретаряар баталагдаһан байна. В. И. Ленинтэй, И. В. Сталинтай хамта Свердлов хадаа Ленинэй апрельскэ түүхэтэ тезисүүдые бэелүүлхэ замаар ажал-ябуулгыень хүтэлбэрилэн, партийна организацинуудые бэхижүүлхэ талаар, социалистическэ революциин түлөө тэмсэлэй зорилгонуудые тойруулан үргэн ниитэ хүдэлмэришэдые жагсааха талаар туйлай ехэ хүдэлмэри ябуулаа.

И. В. Сталин, Я. М. Свердлов партиин VI съезд зарлалгые бэлэдхэһэн, тэрэ үедэ саг зуурын правительствын мүрдэлгэһөө тэрьедэжэ байһан Владимир Ильич Ленинэй заабариие хүтэлбэри болгон, съездын бүхы хүдэлмэриие ударидаһан байна. Съезд дээрэ Свердлов партиин Центральна Комитедэй эмхидхэлэй тоосоое хэһэн байха юм. VI съезд зэбсэгтэ восстани хэхэ заабари партида үгөө гэжэ мэдээжэ. Свердлов партиин ЦК-гэй үргэн пленум дээрэ И. В. Сталин түрүүтэйгээр һунгагдаһан восстани хүтэлбэрилхэ партийна центрын составта оролсоһон байгаа. Совэдүүдэй Бүхэроссийска II съездын большевистскэ фракциие хүтэлбэрилхыень ЦК Свердловтэ даалгаа һэн.

Агуухэ Октябрьска социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр Советскэ гүрэнэй толгойлогшо тухай асуудалай табигдаад байхада, парти болбол дэлхэй дээрэ түрүүшын соведүүдэй ороной хүтэлбэрилэгшын, ВЦИК-гэй түрүүлэгшын дээдэ тушаалда Я. М. Свердловые дэбжүүлээ һэн. Революционер байһан бүхы эршэ зориг ба оролдолгоёо, эмхидхэгшэ байһан туйлай ехэ оюун бэлигээ, эмхидхэхы ажалайнгаа асари ехэ дүй дүршэлые Я. М. Свердлов хуушанай, буржуазна гүрэнэй машиные эбдэхэ ба шэнэ, Советскэ гүрэнэй аппарадые байгуулха агуухэ түүхэтэ зорилгые шиидхэлгэдэ зорюулһан байна.

Партиие доторһоонь бута сохихо, залуу социалистическэ гүрэниие үгы хэхэ гэжэ һэдэһэн троцкистнуудай, «зүүниие баримталһан коммунистнуудай» лагериин капитулянтнууд болон урбагшадтай, бусад дайсадтай Я. М. Свердлов хадаа В. И. Ленинтэй, И. В. Сталинтай хамта эрид шууд тэмсэһэн байна.

Подполиин нюуса байдалда хүдэлмэрилһэн хүшэр хүндэ жэлнүүд, түрмэдэ болон сүлэлгэдэ үнгэргэһэн арбан жэл, гүрэниие хүтэлбэрилхэ ба партиие байгуулха талаар хэһэн асари ехэ хүдэлмэри—эдэ бүгэдэ Свердловэй бэе махабадые муудхааһан байна. Тэрэ хадаа 1919 оной мартда, 34 наһатайдаа нүгшөө һэн. Свердловэй дурасхаалда зорюулагдажа, 1919 оной мартын 18-да болоһон ВЦИК-гэй яаралтай заседани дээрэ В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэ хадаа Свердловые Коммунистическэ партиин хэды шэнээн үндэрөөр сэгнэдэг байһыень гэршэлжэ үгэнэ. В. И. Ленин Я. М. Свердловые пролетарска революциин вождь гээшэ, түрүүшын Советскэ социалистическэ республика дотор түрүүшын хүн гээшэ, Росси дотор бүхы Советскэ засагые эмхидхэгшэ гээшэ, өөрынгөө эрдэмэй талаар партиин эгээ ганса эмхидхэгшэ гээшэ гэжэ нэрлэһэн байна.

Советскэ арад пролетарска элитэ ехэ революционер Яков Михайлович Свердловэй һаруул һайхан дурасхаалые гүнзэгыгөөр хүндэлнэ, Свердловэй гайхамшагта ажабайдал хадаа коммунистическэ общество байгуулжа байгаа бүхы советскэ хүнүүдтэ зоригжуулхы жэшээ боложо үгэнэ.

Я. М. Свердловэй түрэһөөр 70 жэлэй ойе Уралай ажалшад тэмдэглэжэ байна

СВЕРДЛОВСК, июниин 1. (ТАСС). Коммунистическэ партиин, Советскэ гүрэнэй элитэ ехэ ажал-ябуулагша Я. М. Свердловэй түрэһөөр июниин 4-дэ 70 жэл гүйсэбэ.

Уралай ажалшад энэ ойе үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Свердловэй ажабайдалтай ба революционно ажал-ябуулгатай холбоотой газарнууд эндэ олон. 1905 ондо Яков Михайлович урданай Екатеринобургын центральна үйлсэнүүдэй нэгэндэ агитаторнууд ба пропагандистнууд—большевигүүдэй нюуса партийна һургуули байгуулаа һэн. Свердлов революционно хүдэлөөнэй түүхын ба партиин тактика болон стратегиин асуудалнуудаар лекцинүүдые тэндэ уншадаг байгаа.

Урдань партийна һургуулиин байһан байшан дотор мүнөө Я. М. Свердловэй гүрэнэй музей байгуулагданхай. 1905—1907 онуудта Уралда болоһон революционно событинуудые, Свердловэй ажал-ябуулгые харуулһан олон зуугаад элдэб документнүүд эндэ хадагалагдажа байдаг.

Я. М. Свердловэй музейдэ мүнөө хүнүүд илангаяа олоороо ороно. Эдэ үдэрнүүдтэ Уралай, Москвагай, Горькиин, Донбассай, Сибириин олон мянган ажалшад энэ музейдэ орожо хараа. Хуушанай большевигүүд Г. А. Порошин, Н. М. Давыдов гэгшэд экскурсантнуудые музей соогуур ба городой түүхэтэ-революционно газарнуудаар үдэшэнэ. Тэдэнэр 1905—1907 онуудта болоһон революцида Уралай хүдэлмэришэдэй хабаадаһан тухай, Свердловэй нэрые зүүһэн городто Агуухэ Октябрьһаа хойшо болоһон хубилалтанууд тухай хөөрэжэ үгэнэ.

Свердловэй түрэһөөр 70 жэлэй ойтой дашарамдуулагдан Верх-Исетскэ металлургическа заводто, турбомоторно болон бусад заводуудта лекцинүүд уншагдана, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

Колхозуудай полинууд дээрэһээ

Шубуудтаа һайн тэжээл бэлдэе

Просо хадаа тэжээлэй үнэтэ культурануудай нэгэн юм. Просо мүн хүнэйшье эдеэ хоолдо хэрэглэгдэдэг байһаниинь мэдээжэ. Теэд энэ культурые тэжээмэл шубуудта эдюулхэдэ бүришье һайн байна. Просо эдижэ байһан тахяа, галуун, нугаһан гэхэ мэтын шубуунууд үндэгэ олоор гаргадаг, түргэнөөр таргалдаг юм.

Манай колхоз багаханшье газар дээрээ һаань, просо тарижа, жэл бүри муу бэшэ ургаса хуряадаг. Энэ жэлдэ манай колхозой гэшүүд 15 гектар дээрэ просо тариха гэжэ шиидээ. Мүнөө шэнэ газар хахалаагүй байһан дээрэһээ нёдондо шэнээр хахалагдажа, тарилга хэгдэһэн газарые энэ хабартаа дахин элдүүрилээд, 15 гектар дээрэ просо таряад байнабди.

Шэнээр хахалагдаһан газар дээрэ тэрэ жэлдэнь элдүүрилжэ, ондоо культурануудые тарихагүй байгаа һаа, тэрээн дээрээ просо тарихада илангаяа һайнаар ургадаг юм. Шэнээр хахалагдаһан газар дээрэ просо ехээр тарижа, һайн ургаса ургуулха тухай Курумканай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхидой үүсхэлые бидэнэр һайшаанабди. Юуб гэхэдэ, шэнэ газар хахалаад, тэрээн дээрээ тэрэ жэлдэнь ондоо культурануудые тарихагүй байгаа һаа, миин хэбтүүлэнгүйгөөр просо тарихада тон таарамжатай байна. Бидэнэр курумканайхидай үүсхэлые дэмжэжэ, үшөө 15 гектар газарта просо тариха гэжэ шиидэбэбди. Тиихэлээрээ хамта 30 гектар дээрэһээ га бүриин 15—16 центнер ургаса хуряагаа һаа, улам үдэжэ байгаа тахяа, галуу, нугаһануудтаа хүсэд хүрэхэ просо хуряаха, зарим хубиинь колхозниигуудайнгаа ажалта үдэртэ хубааха гү, али гүрэндэ тушааха аргатай болохо байнабди. Мүнөө 500 гаран тахяа, галуу, нугаһа гэхэ мэтын тэжээмэл шубуудтайбди. Энэ жэлдэ тэдэнэрнай горьтойхоноор олошорхо юм. Харин табан жэл соо бэелүүлэгдэхэ хэмжээ-ябуулгануудаймнай ёһоор шубуудай тоо дүрбэ — таба дахин олошоруулагдажа, тэдээндэ тэжээл ехэ хэрэгтэй болохо байна. Тиимэһээ бидэнэр саашадаа просо тарилгаяа жэл бүри үргэдхэжэ байхабди.

Зарим колхозуудта просо балай тоогдодоггүй байха юм. Тэрэ тон буруу гэжэ һанагдана. Шубуу үсхэбэрилгэеэ жэл бүри хүгжөөжэ байхадаа колхоз бүхэн өөһэдынгөө хэрэглэмжэдэ хүсэд хүрэхэ просо таридаг болохо ёһотой.

А. Козлов, Хориин аймагай «Красный партизан» колхозой түрүүлэгшэ.

Звенонуудаа тараажархёо

ТАРБАГАТАЙ. **(Телефоноор абтаба).** Жиримскэ МТС-эй харьяата Калининай нэрэмжэтэ колхоз мүнөө хабар хоёр зуун гектар талмайда кукуруза тариһан байна. Тэндэ хэдэн звенонууд хүдэлмэрилһэн юм. Энэ культура тарижа дүүргэһээр мүнөө хэды хоног үнгэрөөд байна. Гэбэшье, тарилгын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри хэгдэнэгүй, кукурузын газарһаа бултайжа гараадүй байхада хэгдэдэг борнойлго нэгэшье гектар газарта мүнөө болотор хэгдээгүй. Хэтэрхэдээ, тус колхоздо хүдэлдэг кукуруза ургуулха звеногой гэшүүд ургасын хойноһоо харууһалангүй ондоо ажалда хүдэлмэрилнэ. Энэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Кобраков, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Пичугин кукурузын баян ургаса хуряахын тулада оролдохоһоо байтагай, тэрэниие ургуулха звенонуудые тараажархёо. — Кукурузын тарилгын хойноһоо харууһалга хэхэ болоо гүт, — гэжэ асуухада, тус колхозой агроном нүхэр Кудряшова энэ хүдэлмэришье хэгдэнэ ааб даа, эртэшэг байна гэһэн бодолтой. Мүн колхозой хүтэлбэрилэгшэд иимэшүүгээр бододог байна.

И. Игнатьев.

Ургасын хойноһоо харууһалга эмхидхэжэ байнабди

Ново-Брянска МТС-эй механизаторнууд энэ жэлдэ кукурузые эгээл һайн, үрэжэлтэй газартаа таряа. Мүнөө ехэнхи тарилгымнай кукуруза бултайжа үшөө гараадүй, зарим газарта һая бултайжа байна. Тарилгын хойноһоо һайн харууһа эмхидхээгүй һаа, баян ургаса абахань бэрхэтэй. Тиимэһээ бидэнэр тарилгаяа дүүргэмсээрээ тэрэниие ходо хаража, адаглажа байха гэжэ колхозой агроном бүхэндэ даалгаһан байнабди. Юуб гэхэдэ, зарим полинуудта шоройнь хальһатажа хатахадаа ургасын гарасада ехэ һаад ушаруулдаг, мүн буртаг үбһэн олоор ургадаг. Тиимэһээ манай агрономууд тарилгаяа ходо хаража байна. Кукуруза тариһан бүхы полинууд соомнай 80 гектарта буртаг үбһэн ургажа болохо, тиимэ хадань тэрэ полиин ургасые тусгаар ажаглажа байнабди. Мүнөө Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо кукурузын полидо түүбэрилэн борнойлго хээбди. Мүнөө 7 гектар тарилга борнойлогдоо.

Кукуруза, хартаабха болон бусад пропашной культурануудай ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ зэр зэмсэгүүдээ эртээнһээ заһажа бэлэдхэһэн байгаабди. Мүнөө пропашной 11 культиваторнууд, мүн 11 тракторнууд бригадануудта хубаарилан үгтэнхэй. Кукурузын бултайжа гарахыень хүлеэжэ байнгүй, борнойлго хэжэ эхилхэмнай.

МТС-эй харьяата колхозууд энэ жэлдэ мүн хартаабхаяа бултыень квадратно-гнездовой аргаар тариһан байна. МТС-эй колхозууд мүнөө энэ культура тарижа дүүргээ. Дээдэ-Илькын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ, мүн Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд хартаабхаяа түргэнөөр, хэды хэн хоног соо һуулгажа дүүргэә. Хартаабхынгаа тарилгые утааша, хүндэлөөшэнь элдүүрилхэбди.

П. Метляев, Заиграйн аймагай Ново-Брянска МТС-эй главна агроном.

Советскэ Союзай ба Югославиин правительственна делегацинуудай хүдэлмэри тухай

КОММЮНИКЕ

СССР-эй правительственна делегациин гэшүүд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, А. И. Микоян Бриони аралһаа бусаһанайнгаа һүүлээр Югославска правительственна делегациин гэшүүд Э. Кардель, А. Ранкович болон бусадтай хамта орон соогуур аяншалгые үргэлжэлүүлээ.

СССР-эй правительственна делегаци майн 31-дэ Риекадахи «Майн гурбанай» нэрэмжэтэ судна бүтээлгын верфьдэ ороо. Советскэ делегациин гэшүүд үйлэдбэриие эмхидхэлгэтэй ба тэрэнэй техникэтэй танилсаһан, предприятиин хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэһэн байна. Советскэ делегациин гэшүүд тэрэ үдэртөө Постойнадахи (Словениин Арадай Республика) олондо мэдээжэ болоһон сталактитово агы нүхые хараһанайнгаа һүүлээр, ФНРЮ-гэй президент И. Броз-Титогой Бледтэхи байрада ерэһэн байна.

Словениин Арадай Республикын гүйсэдхэхэ вечын түрүүлэгшэ Б. Крайгер СССР-эй правительственна делегациин гэшүүд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, А. И. Микоянай хүндэлэлдэ зорюулан ужин үгэһэн байна. Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн ужинай үедэ Б. Крайгер ба Н. С. Хрущев үгэ хэлэһэн байна.

СССР-эй делегациин гэшүүд Словениин Арадай Республикын столица Люблjaну городто июниин 1-дэ ерэжэ, тэндэ «Литострой» гэжэ заводто ороһон ба заводой хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэһэн байна.

Советскэ правительственна делегациин гэшүүд хадаа тэрэ үдэртөө Хорватиин Арадай Республикын столица Загреб городто ерэһэн байна. Любляна вокзал дээрэһээ тэдэниие баярай оршон байдалда үдэшэлгэ болоо. Хүндэтэ харуул табигдаһан байгаа. Советскэ ба Югославска гүрэнэй гимнүүд наадагдаа.

Советскэ правительственна делегациин Загребтэ ерэхэдэнь Хорватиин Арадай Республикын Суглаанай түрүүлэгшэ В. Бакарич ба республикын бусад дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэд угтаа.

Советскэ правительственна делегациин гэшүүд хадаа Загребтэ «Раде Кончар» гэжэ заводто ороо. Тэдэнэр заводой хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта предприятиин цехүүдые хараа. Хүдэлмэришэдэй өөһэдынь захиргаан тухай хүдэлмэришэдэй Соведэй түрүүлэгшэтэй, заводой директортэй, профсоюзна организациин түрүүлэгшэтэй ба коммунистнуудай союзай организациин заводской комитедэй секретарьтай хөөрэлдэһэн байна. Советскэ правительственна делегациин хүндэлэлдэ зорюулан Хорватиин Арадай Республикын суглаанай түрүүлэгшэ В. Бакарич обед үгөө. Обедынь хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

СССР-эй правительственна делегациин гэшүүд хадаа июниин 1-нэй үдэшэ Белградта бусаха юм.

Хоёр орондо хамаатай асуудалнуудаар СССР-эй ба ФНРЮ-гэй правительственна делегацинууд хани халуун оршон байдалда һанамжануудтухайгаа хөөрэлдэлгые үргэлжэлүүлээ.

Барилгын участогуудһаа

Түрүүшын комплексно бригада

Үнгэрһэн жэлэй эсэс багта Москвада боложо үнгэрһэн барилгашадай Бүхэсоюзна зүблөөн манай ороной барилгын индустриин хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ айхабтар ехэ зорилгонуудые табяа һэн. Барилгын хүдэлмэринүүдые үргэдхэхэ, үныень хямдаруулха, шанарыень һайжаруулха асуудалнууд ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй гол анхарал соо байха ёһотой гэжэ заагдаа һэн.

Энэ заабариие хүтэлбэри болгон «Бурмонголстрой» трестын барилгын гурбадахи участогай коллектив ажалайнгаа эмхидхэлые һайжаруулхын, бүтээсэеэ дээшэлүүлхын, механизмуудаа дүүрэн хүсөөрнь ашаглахын түлөө ехэ оролдолго гаргана. Мүнөө энэ участогайхид республиканска шэнэ больницын барилга дээрэ ажаллана. Барилгын хүдэлмэри графигай ёһоор, урагшатай һайнаар ябажа байнхай. Эндэхи 200 гаран хүдэлмэришэдэй дунда үдэрэйнгөө даалгабариие дүүргэдэггүй хүнүүд тон үсөөн. Зарим бригаданууд даалгабаряа 200 гаран процент дүүргэнэ.

Барилгашадай ажалай эмхидхэлые һайжаруулхын тулада участогай партийна организациин үүсхэлээр комплексно 2 бригада эмхидхэгдэһэн байна. Иимэ бригаданууд манай республика дотор түрүүшынхеэ эндэ эмхидхэгдэбэ. Комплексно бригада эмхидхэхэ тухай дурадхал бригадир Сергей Петрович Зайцев оруулһан байгаа. Нүхэр Зайцев өөрөө шулуушанай мэргэжэлтэй, Улан-Удэ городой барилганууд дээрэ гушаад онһоо хойшо ажаллажа, дүй дүршэлтэй болоһон байна. Олон жэлэйнгээ дүй дүршэлые шэнжэлжэ үзөөд, барилга дээрэ комплексно бригада эмхидхэбэл ажал хүдэлмэри эмхитэй һайнаар ябаха гэжэ тобшолол хэһэн байгаа.

—Барилгын нэгэ объект дээрэ хоёр—гурбан бригада байлганхаар, нэгэ комплексно бригада эмхидхэжэ туршахадамнай яаха юм,—гэжэ Сергей Петрович участогай парторганизациин секретарь нүхэр С. Татарниковта хэлээ һэн.

Сергей Петровичын дурадхал һайшаан дэмжэгдэжэ, 6 шулуушадһаа, хамһабариин 6 хүдэлмэришэдһөө, 1 модошо дарханһаа бүридэһэн бригада эмхидхэгдэһэн байгаа. Иимэ бригада мэргэжэл мэргэжэлээрээ һалаһан бригадануудһаа үлэмжэ һайн байһаниинь элеэр харагдана.

Мүнөө энэ бригада больницын хирургическа корпусой дүрбэдэхи дабхарые табижа байна. Бригадын гэшүүдэй ажалые харахада эбтэй эетэй хүдэлмэри бурьялан бусалжа, час үнгэрхэ бүри хирпиисэ хана өөдөө ургажал байна. Өөрынгөө даалгабариие дүүргэжэрхиһэн хүдэлмэришэд нүхэдтөө туһална. Тиигэжэ хүдэлмэришэдэй хоорондохи нүхэрэй ёһын харилсаан улам һайжарба. Энэнь нэгэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдтэ хоёрдохи мэргэжэлээ олохо хэрэгтэнь ехэ зохид болоо. Жэшээнь, модошо дархан Григорий Победенный мүнөө шулуушанай мэргэжэлтэй, энэ тэрэ хүдэлмэри хэдэг байһан нүхэр Григорьев баһа шулуушан болоод бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Урдань нэгэ объект дээрэ хоёр—гурбан бригадын ажаллахада хоёр—гурбан бригадирнууд хэрэгтэй байгаа. Мүнөө комплексно бригадын эмхидхэгдэһэнэй эсэстэ барилгын нэгэ объектын бүхы ажал хүдэлмэри нэгэ бригадирай хүтэлбэридэ оронхой. Бригадир мүнөө объект дээрэ ямар материалай дутажа, хэды хүдэлмэришэдые хаана табихаяа һайса мэдээд байдаг болоо. Нэгэ бригадирай хүтэлбэрилдэг болоһоной эсэстэ ажалай тоо бүридхэл һайжаржа, гүрэнэй мүнгэн зөөри үлүү ехээр гаргашалагдахаяа болёо.

Барилгашадай салин хүлһэн нэмэнхэй. Тэдэнэр разряд разрядаараа, хэһэн хүдэлмэриингөө хэмээр абадаг боложо, урданайхиһаа хамнагүй һайн болоо. Урдань бригадын хэһэн хүдэлмэриин хэмээр гэшүүн бүхэндэ адли салин үгтэдэг байгаа. Һайнааршье, муугааршье ажаллаһан хүн адли салин абадаг һэн. Тиимэһээ мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэдэй урма хэшээл бага боложо, ажалай бүтээсын ниитэ хэмжээн доошолдог байгаа.

Мүнөө эндэ тад ондоо болонхой. Хүдэлмэришэд хэһэн хүдэлмэриингөө хэмээр абадаг боложо, тэдэнэр бүтээсэеэ шадаал һаа ехээр дээшэлүүлхэ арга бэдэрдэг болоо.

Бригадир Зайцевай хүтэлбэрилдэг бригада май һарынгаа даалгабариие 204 процент дүүргэбэ. Тиимэһээ бригадын гэшүүдэй ажалай бүтээсэ 1,5 шахуу дээшэлһэн байна. Тиихэ зуураа, хэһэн хүдэлмэриин шанар һайжарба. Урдань 24 хүнэй хэжэ байһан хүдэлмэриие мүнөө 13 хүнһөө бүридэһэн бригада амархан дүүргэдэг болоо. Эндэһээ сүлөөрһэн бусад хүдэлмэришэдые барилгын ондоо объектдэ эльгээжэ, хүдэлмэришэдэй тэрэл хүсөөрөө хоёр объект дээрэ гансата барилга хэхэ арга олдонхой.

—Барилга дээрээ үшөө хэдэн олон мэргэжэл мэргэжэлээрээ һалаһан бригаданууд бии. Тэдэ бригадануудһаа мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэдые шэлэн абажа, үшөө хэдэн комплексно бригадануудые эмхидхэхэмнай. Тиимэһээ ажалай бүтээсэ үшөөл ехээр дээшэлхэ байһаниинь найдамтай,—гэжэ участогай парторганизациин секретарь С. Татарников хөөрэнэ.

Ш. Будаев.

Силоснэ барилгЫн һара

БАРИЛГАШАДАЙ МҮРЫСӨӨЕ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛЭЭ

Гашейнхидэй жэшээгээр силоснэ барилгые саг соонь барижа дүүргэхын түлөө тэмсэе

Хараалһан хүдэлмэрез саг соонь дүүргэхэбди

Гашейн МТС-эй харьяата колхозууд партиин Центральна Комитедэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлэн, энэ жэлдэ мянга гаран гектартта кукуруза таряа. Мүн зунай сагта һаамхай үнеэдтэ ногоон тэжээл эдюулжэ байхын тулада манай колхозууд 300 гаран гектарта энэ культурые тариһан байна. Энэ хадаа колхозуудай ниитын малые һайн шанартай концентрированнэ тэжээлээр, мүн силосээр хангаха арга олгохо байна.

Мүнөө манай МТС-эй харьяата колхозууд кукуруза тарилга дүүргээд, ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри эхилүүтэй байна. Түрүүн тариһан газартамнай кукуруза булталжа гараа. Һаяын үдэрнүүдтэ колхозууднай кукурузын тарилгые борнойлжо эхилхэнь.

Кукуруза таригжа һайн ургаса ургуулха гээшэмнай малда тэжээлэй база байгуулха талаар хэгдэхэ ехэ хүдэлмэриин эхининь болоно. Баһа энэ культурын ургасые һайнаар хадагалха гээшэ тон шухала хэрэг мүн. Кукурузын эдеэшэнтэһэн буурсагууд болон эшэ набшаһануудыень силос болгон һайнаар даража, бүхэли үбэлдөө, тэрэшэлэн бэлшээриин газар дээрэ ногооной ургаадүй байхада хабартаа, зунай эхиндэ малда силос эдюулжэ байхын тулада колхоз бүхэндэ силоснэ һайн барилга хэрэгтэй. Манай МТС-эй харьяата колхозуудта иимэ барилганууд тон хөөн, оройдоо 1100 тонныи багтаха траншей болон нүхэнүүд бии. Тиимэһээ хабарай тарилгые гол түлэб дүүргэжэ байхадаа МТС-эй харьяата колхозууд силоснэ барилганаудые шэнээр хэхэ ба хуушануудые заһабарилха хүдэлмэриие тон шухала гэжэ тоолоод, барилгын хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар ябуулжа эхилээ. Энэ жэлдэ МТС-эй харьяата колхозууд 16400 тонно силосэй багтаха шэнэ барилга хэхэ ёһотой. Энээнэй ехэнхинь ханалагдаһан траншейнүүд байха юм. Энэ барилгые хэхын тулада газарай ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ, барилгын ехэ модон, шулуун хэрэгтэй болохо байна.

Энэ жэлдэ хэгдэхэ силоснэ барилгын хэмжээн ехэ гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Тиигэбэшье, манай МТС-эй механизаторнууд, харьяата колхозуудаймнай гэшүүд энэ хүдэлмэриие саг соонь хэжэ дүүргэхээр шиидэнхэй.

Иимэ ехэ хүдэлмэри хэхэ байһан аад, бидэнэр мүнөө болотор миин һуужа байгаа бэшэбди. Энэ үбэлдөө, хабартаа барилгын материалнуудые бэлэдхэһэн, газарай гэдэхэтэй сасуу МТС-тэ байһан газар малтадаг механизмуудые хүдэлгэжэ, нүхэнүүдые малтажа эхилһэн байгаабди. Мүнөө газарай хүдэлмэриин горьтой хубинь хэгдэнхэй. Гадна, барилгын горьтой материалнууд бэлэдхэгдэээ. Сталинай нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Путь Ленина» колхозууд энэ үбэлдөө барилгын шулуу болон модо хүрэхэ хэмжээтэйгээр бэлэдхэһэн ба барилгын газарта ехэнхиинь зөөһэн байна. Хамта дээрээ МТС-эй колхозууд барилгынгаа газарта 2 мянга гаран кубометр шулуу зөөһэн ба мүн ехэ модо шэрэһэн байгаа. Гадна, траншейнүүдэй ханануууд хюрөөдэгдэжэ бэлэн болоо. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 10 траншейн ханануудые хюрөөдэжэ бэлэн болгоо. Силоснэ барилгада хүрэхөөр барилгын модоной бэлэдхэгдэһэншье һаа, мүн малай байрануудые олоор бариха хадаа мүнөө колхозуудай олон хүнүүд барилгын модо, шулуу бэлэдхэжэ, шэрэжэ байна.

Манай МТС-эй механизаторнууд, харьяата колхозуудаймнай гэшүүд ниитынгээ малые тон һайн тэжээлээр хангаха зорилгоор силоснэ барилгые саг соонь хэжэ дүүргэхын тулада силоснэ барилгын һара соносхоод, энэ хүдэлмэридэ бүхы хүсэеэ элсүүлээ. Колхозуудай барилгын, таряанажалай бригаданууд, МТС-эй тракторна бригаданууд, тэрэшэлэн малажалай хүдэлмэрилэгшэд энэ барилгада хабаадаха, олониитын хабаадалгатай воскресенигүүд эмхидхэгдэхэ байна. Иигээд байхадаа барилгын һара соо МТС-эй харьяата колхозууд шефүүдэй туһаламжатайгаар силоснэ барилгаяа сүм дүүргэжэ шадаха байна.

К. Перевалов, Мухаршэбэрэй аймагай Гашейн МТС-эй директор.

Хөөрэлдөөнһөө сааша хэрэгынь ябанагүй

Яруунын аймагай колхозууд мүнөө жэл 2000 гаран гектар кукуруза тариха юм. Колхозникууд ба механизаторнууд энэ культурын тарилгые саг соонь хэжэ, баян ургаса хуряахын түлөө тэмсэжэ байна.

Гансахан һайн ургаса ургуулгаар хэрэг дүүрэдэг бэшэ, харин тэрэниие богонихон болзор соо, гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряажа, кукурузын буурсагуудые, эшэнүүдые ами амяарынь силос болгон даража, концентрированнэ ба шэмэтэй тэжээл болгохо ёһотой. Тиимэһээнь силоснэ барилгануудые эртээнһээ олоор бэлдэхэ хэрэгтэй. Энээндэ Яруунын колхозууд хэр зэргээр бэлдэнэ гээшэб?

—Мүнөө жэлдэ 27622 тонныи багтаамжатай силоснэ барилгануудые шэнээр хэхэ түсэбтэйбди. Юрэдөөл энэ хүдэлмэри ехэл унжагайруулагдажа байна,—гэжэ аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөөгэй ба колхозуудай барилгын таһагые даагша нүхэр Семченков сэхыень хөөрэнэ.

—Кукурузын буурсагуудаар дараһан силос хадагалхын тула хэды шэнээн барилга хэгдэхэб гэжэ нүхэр Семченковһээ асуухада, тэрэ үг маг гэн харюусана:

—Энээн тухай тусхай заабари абаа үдыбди. Буурсагууд манай эндэ ургахашье юм гү, хүсэд мэдэгдээгүй, хэзээдэшье ногоон эшэ гарана бэзэ гэжэ хэлсэгшэл, тиимэһээ тэрээгээр лэ силос хэхэ барилга түхеэрэгдэхэ юм.

Иигэжэ гансаханшье хүдөөгэй ба колхозой барилгын таһагые даагша бэшэ, харин аймагай партийна болон советскэ органуудай зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хөөрэлдэдэг. Тэдэнһээ уламжалан иимэ хөөрэлдөөн колхозуудташье болоно. Кукурузын буурсаг гараха гү, али үгы гү гэжэ маргаһаар, хөөрэлдэһөөр байтарынь үнэтэ саг ошожол, барилгын хүдэлмэри унжагайруулагдажал байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз мүнөө үедэ 745 толгой һаамхай үнеэдтэй, 6 мянга табан зуугаад хонитой юм. Харин энэ жэлэй һүүл болотор үнеэдынь 880 гаран, хонидынь 8 мянга шахуу болохо. Малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула үнеэн бүхэндөө 5—6 тонноһоо бага бэшэ, хонидтоо 1,5—2 центнер кукурузын шэмэтэй силос дараха ёһотой байгаа. Теэд, тус артель оройдоол 200 гектар кукуруза тарихаар, миил 1400 тонно багтаамжатай силоснэ барилга шэнээр хэхээр хараалаанхай. Энэ хадаа даншье бага байна. Тэрэ мүртөө аяар мүнөө хүрэтэр барилгынгаа модо гүйсэд бэлэдхэжэ дүүргээгүй, силоснэ траншей малтаха тухай һанаагаашье табяагүй байһаар.

—Силос дараха саг үды ха юм, —гэжэ артелиин түрүүлэгшэ нүхэр Бандеев һанаа амарханаар хөөрэдэг,—тэрэ болотор шефүүдэй ба МТС-эй туһаламжаар бэлдэхэбди.

Иигэжэ ондоо хүнүүдтэ найдаад һууха гээшэ тон буруу. Харин тус колхоз мүнөө үбэл тэжээл муутай байһан дээрэһээ малаа ехээр тураа-һан, мүн гарзалуулһаншье байгаа. Эндэ малайншье ашаг шэмэ тон бага. Ажахын жэлэй 7 һара соо энэ колхоз үнеэн бүхэнһөө миил 192,6 литр һү һаажа, аймаг дотороо эгээл һүүлшын һууридa ябана. Тэрэ мүртөө тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ эртээнһээ анхаралаа табихагүйнь гайхалтай.

Мүн Ворошиловай нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Фомин), Кировэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Лосев) колхозуудта силоснэ барилганаудые бодхоохо тухай һанаандаашье оруулаагүй байһаар. Мүнөө жэлдэ Ворошиловай нэрэмжэтэ артельдэ 2235 тонныи, Кировэй нэрэмжэтэ артельдэ 1945 тонныи барилганууд хэрэгтэй юм. Һара хахад болоод силос дарахаар болоходоо дээрээ ортохоёо байһанаа ойлгоно гээшэ гү?

Силоснэ барилгануудай хүдэлмэри «Путь социализма», «Улаан туяа» болон бусадшье зарим колхозуудта ехээр нобшоруулагдажа байна. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, дурсагдагша колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд силосые шэмэтэй һайн тэжээл гэжэ сэгнэдэггүй, урда жэлнүүдтэ агротехническэ заабаринуудые сахиигүй, миил түсэб дүүргэхын түлөө силос дарадаг дээрэһээ тэрээнээ ехээр гутаажа, дэмы һалгаадаг байгаа. Жэшээнь, энэшье жэлдэ «Улаан туяа» колхозой силоснэ нүхэеэ задалхадань силосынь муугаар дарагдаһан дээрэһээ ехээр гуташаһан байгаа. Мүнөөшье тэдэнэр хуушанайхяараал силосэй удхашанарые гүйсэд тоодоггүй байһан дээрэһээ барилгын хүдэлмэриие унжагайруулжа байна.

Мүнөө үедэ аймаг дотор таби—таби тонныи миил 3—3 силоснэ набтар башнинууд Маленковой нэрэмжэтэ ба «Коммунизм» колхозуудта баригданхай. Мүн Молотовой нэрэмжэтэ артельдэ Эгэтын МТС-эй 3-дахи тракторна бригадын гэшүүд силоснэ траншейн нүхэ малтажа байна. Харин бусадшье колхозуудта өөдтэй юумэн хэгдээгүй.

Силоснэ барилгые түргэдхэхэ тухай хубхай хооһон хөөрэлдөөгөө болюулжа, эмхидхэлэй хүдэлмэри шангадхан, гашейнхидэй жэшээгээр силоснэ барилгые шамдуугаар ябуулха саг болоо.

А. Леонтьев.

Шамдуулхаар болоһон хүдэлмэри

Кабанскын аймагай колхозууд энэ жэлдэ 1500 гектарта кукуруза таряа. Энээнэй багахан хубинь зундаа ногоон тэжээл болгон малда эдюулэгдэхэ юм. Бэшэ тарилгынь ургаса—эдеэшэнтэһэн буурсагууд, эшэ набшаһануудынь силос болгон дарагдаха байна. Аймагай колхозууд энэ жэлдэ 20 мянган тонно силосэй багтаха шэнэ барилга хэхэ ба хуушан траншейнүүд болон нүхэнүүдые һэльбэн заһабарилха ёһотой. Энэ хадаа ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри болоно. Силоснэ шэнэ барилгануудые саг соонь барижа дүүргэхын тулада энэ хүдэлмэриие эртээнһээ ябуулха ёһотой байгаа. Теэд мүнөө болотор партиин райкомшье, аймгүйсэдкомшье, МТС-эй дирекцишье энэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха тухай асуудал табяадүй байһан зандаа. Эгээл иимэһээ аймагай зарим колхозуудта энэ талаар бага зэргын хүдэлмэри хэгдэнэ, нүгөө зариманданъ элдэбын ондоо барилга — гараж, тээрмэ, һүнэй-товарна фермэ гэхэ мэтын барилганууд бодхоогдожо байна. Жэшээнь, Чкаловай нэрэмжэтэ колхозой барилгын бригада гараж барижа байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тээрмэ баригдана. Иимэ барилгые бодхоохо хэрэгтэй байһаниинь арсалтагүй. Иимэ барилга заал һаа мүнөө бодхоохотоёо хамта силоснэ барилгые хойшолуулжа болохогүй байгаа. Теэд эдэ колхозой түрүүлэгшэнэр Качин ба Квасников гэгшэд барилгын хүдэлмэриие зохилдуулан эмхидхэнэгүй.

Кировэй, Чкаловай нэрэмжэтэ колхозуудта үшөө нёдондо байхадя траншейн нүхэнүүд малтагдаһан байгаа. Тэрэнһээ хойшо жэл үнгэрбэшье, эдэ траншейнүүд ханалагдаагүй. Мүнөө эдэ нүхэнүүдэй хажуу талань хэмхэржэ унаад шорой шохой дүүрэшэнхэй байна. Барилгын шулуун боһого доронь гэхээр дүтэ, тэрээгээр траншейнүүдые ханалхаар байгаа, теэд тэдэниие бэлэдхэжэшье эхилээдүй.

Барилгын хүдэлмэри зүндөө орхигдонхой. МТС-эй главна зоотехник нүхэр Хамаганов, главна агроном нүхэр Капустин, аймгүйсэдкомой колхозно барилгын таһаг силоснэ барилгын хүдэлмэриие эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ ёһотой аад, тиимэ юумэ хэнэгүй. Скрепертэ хүдэлжэ байһан трактористнууд өөһэдынгөө дураар траншейнүүдые малтажа байдаг. Мүн Темлюйскэ МТС энэ хэрэгтэ хабааданагүй шахуу. Газар малтадаг машинанууд—скрепер колхозуудта нүхэ малтана, тиихэдэ МТС-эй директор нүхэр Кириков бульдозерые ондоо хүдэлмэридэ ябуулна. Тиигэжэ эдэ бүхы шалтагаанһаа аймаг дотор силоснэ барилга удааруулагдажа байна.

Гашейнхидэй жэшээгээр Темлюйскэ МТС-эй механизаторнууд, тэрэнэй харьяата колхозуудай гэшүүд силоснэ барилгые түргэнөөр барижа дүүргэхын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ёһотой.

А. Власенко.

Юушье хээдүй

Хэжэнгын аймагай колхозууд энэ жэлдэ ехэ газарта кукуруза тарихa байна. Мүнөө кукурузые богонихон болзор соо һайн шанартайгаар барижа дүүргэхын түлөө аймагай колхозникууд ба механизаторнууд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллана. Энэ үнэтэ культурые тарижа ургуулаад байхадаа, эртээнһээ бэлэдхэгдэһэн башни, траншей болон нүхэнүүд соо тэрэнэй ургаса шанар һайнтайгаар силослэхэ хэрэгтэй. Энээниие һайса мэдэһэн Хэжэнгын МТС-эй харьяата Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Аюржанаев, парторганизациинь секретарь нүхэр Содбоев) силоснэ барилганuудта эртээнһээ бэлэдхээд, мүнөө энэ хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар ябуулжа байна. Тус колхоз аймаг соогоо эгээн ехые—700 гектарта ганса кукуруза тарижа, энэ жэлдэ 9.000 шахуу тонно силос дараха юм. Мүнөө энэ колхозой барилгын бригада силоснэ барилганuудые, малай байрануудые олоор барижа байна. Хэдэн зуугаад тонныи багтаамжатай гурбан ехэ траншей шулуугаар ханалжа дүүргээ. Тиихэдэ үшөө набтар башни, траншей болон нүхэнүүдые хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ юм. Эндэ барилгада шулуу ехээр хэрэглэдэг болонхой.

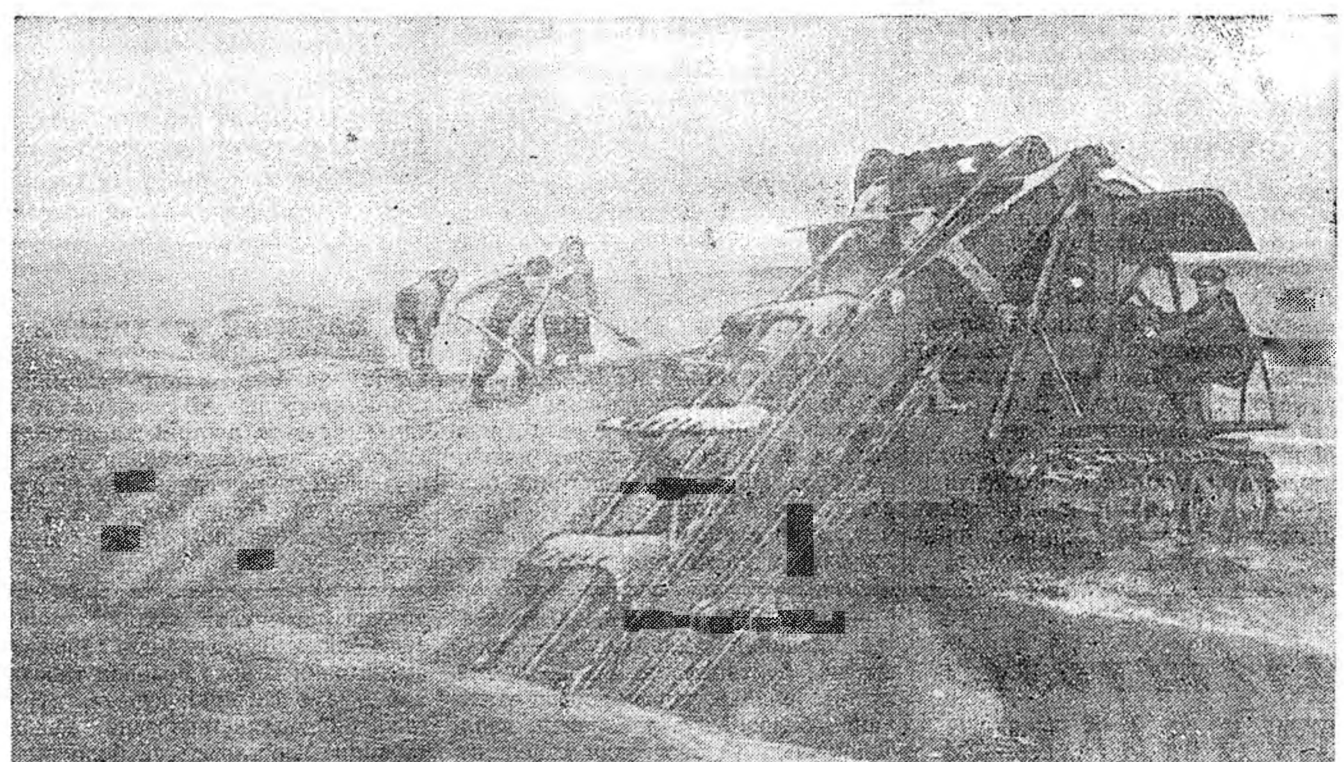
Гэбэшье, энэ аймагай Чесаныи МТС-эй харьяата колхозууд силоснэ барилгануудай хүдэлмэриие мүнөө хүрэтэр эхилээдүй, бии байгаа хуушан траншей болон нүхэнүүдээ заһабарилжа эхилээдүй. Энэ хүдэлмэриие эхилхэ тухай тэндэ гансал хооһон хөөрэлдөөнүүдһээ ондоо юумэн хэгдэнэгүй. Мүнөө МТС-эй зарим колхозуудта барилгынь модон оройдоо һая лэ бэлэдхэгдэжэ захалаа. Тиихэдэ энэ МТС силоснэ барилгын нүхэнүүдые малтаха техникэ зэбсэгүүдээ бэлэн болгоодүй байһаар. Силоснэ барилганuудые юундэ мүнөө болотор эхилэнгүй унжагайруулжа байнаб гэхэдэ, Чесаныи МТС-эй болон харьяата колхозуудайнь хүтэлбэрилэгшэд ажахын хүдэлмэринүүдые зэргэ ябуулхые оролдодоггүй, ээлжээ ээлжээгээр ябуулдаг байна. Мүнөө жэлдэ МТС-эй харьяата колхозууд 16.815 тонныи багтаамжатай силоснэ барилгануудые хэхэ түсэбтэй. Гансахан газарайнь хүдэлмэри ниилээд ехэ байха. Иимэ ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой байһан мүртөө Чесаныхид мүнөө хүрэтэр юушье хээдүй байна. Колхозуудта барилгын бригаданууд эмхидхэгдээдүй, барилгые хайшан гэжэ ямар аргаар, хэзээ дүүргэхэ тушаа ямаршье түсэбгүй һууһаар. Үнгэрхэдөө зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хэды тонно силос дарахаяа хүсэд мэдэхэгүй байна. Жэшээлхэдэ, хэды тонно силос дараха, силоснэ барилганuудые хэзээ эхилхэ тухайнь Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыреновһээ асуухада:

—400 тонно тухай силос дарахабди. Силоснэ барилганuудые һаяар эхилхэ аад, сүлөө болоногүй. Мүнөө 3—4 хүн ойдо модо бэлэдхэхэеэ гаранхай,—гэжэ хөөрэнэ. Харин тиихэдэ колхозой МТФ-е даагша Ш. Доржиев 500-гаад тонно силос колхознай дараха юм гэжэ хэлээд, мүнөө жэлдэ үнеэн бүхэнэй тонноһоо үлүүтэй силос дараха, 1960 ондо тэрэ тоос 5—6 тонно хүргэхэбди гэжэ мэдүүлнэ. Сэхыень хэлэхэдэ нүхэр Доржиев колхозой ажахын гол һалбаринуудай нэгые хүтэлбэрилжэ байгаад, юугээшье мэдэнгүй байна. Тэрэшэлэн колхозой партийна организациин секретарь, ОТФ-е даагша нүхэр Цыбиков мүн лэ юумэ мэдэнэгүй.

Тус колхоз мүнөө 300 гаран үнеэдтэй юм. Кукуруза тарилгын түрүүшын жэлдэ үнеэн бүхэнэй 5—6 тонно силос адагынь дараха аргатай байна. Хэрбээ мүнөө тарижа байһан 205 гектарайнгаа гурбанайнь нэгые ногоон конвейер болгобошье, бэшэ талмайһаа абаһан ургасаарнь ехэ силос дарахаар. Теэд эндэхид кукурузынгаа бэшэ ургасые үбһэн болгохо хүсэлэнтэй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Иимэ гээгдэнги һанал бодолтой байһан тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд кукуруза тарилга унжагайруулна. Мүн силоснэ барилга эхилээдүй, хуушан барилгануудаа заһабарилхые оролдоогүй байна. Кировэй нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Батомункуев), Молотовой нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Санжимитыпов) колхозуудта мүн лэ энэ хүдэлмэри эхилээдүй байһаар. Чесаныи МТС-эй дирекци, тэрэнэй хүдөө ажахын мэргэжэлтэд энээндэ мүн лэ зэмэтэй. МТС-эй техникээр газарай хүдэлмэри хэгдэхэ аад, хоёр скреперынь бэлэн болоодүй, бусад механизмуудые энэ хүдэлмэридэ таарулан зохёохые оролдоогүй. Главна инженер-механик нүхэр Шаньгинов түрүүтэй МТС-эй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд газар малтадаг техникээ бэлэдхэхын тулада юумэ үшөө хээдүй байһаар.

Силоснэ барилганuудые дүүргэхэ тушаа Мухаршэбэрэй аймагай Гашейн МТС-эйхидэй жэшээгээр энэ хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулжа эхилхэ шухала.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

Украинска ССР. Львовско областиин колхозуудта силоснэ барилга үргэнөөр ябуулагдана. Неслуховско МТС-эй механизаторнууд силоснэ траншей малталгада олон удхууртай экскаватор хүдэлгэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ново-Милятинска районой Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо силоснэ траншей малтажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Силоснэ барилгада бүхы хүсэеэ элсүүлээ

(Колхозой партийна суглаанһаа)

МУХАРШЭБЭР. Майн 29-нэй үдэшэ. Булганинай нэрэмжэтэ колхозой клуб соо хүн зон олон. Тэндэ бригадирнууд, фермэнүүдые даагшад ба колхозой эдэбхитэд бии. Тэдэнэр колхозой партийна организациин нээмэл суглаанда уригдажа, ниитынгээ ажахын шухала асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсахаяа суглараһан байгаа.

Уданшьегүй партийна суглаан нээгдэжэ, зүбшэн хэлсэгдэхэ зүйлдэ «Силоснэ түхеэрэлгэ, барилгануудые бариха тухай» асуудал табигдана...

Суглаанай түрүүлэгшээр һунгагдаһан коммунист З. Замбалов зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалаар правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Мижитовтэ үгэ үгэнэ.

—КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, мүнөө жэлдэ манай колхоз 200 гектарта кукуруза тарижа дүүргэбэ. Агротехническэ эрхим һайн болзорто, үрэжэл һайнтай газарта кукурузын тарилга хээд лэ манай хэрэг дүүрээ гэхэ бэшэ, харин үндэр ургаса ургуулхын тулада ургасын хойноһоо һайнаар харууһалха шухала гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

—Гадна, кукурузын ургаса саг соонь хуряахын, эрхим шанартай силос дарахын түлөө силоснэ барилгануудые мүнөөнһөө эхилжэ, хурдан темпээр бариха зэргэтэйбди. Тиимын тула, мүнөө жэлдэ 3500 тонно силосэй багтаха силоснэ траншейнүүдые июлиин 10 хүрэтэр сүм барижа дүүргэхэ, энэ зорилгоор колхоз соогоо ударна һара соносхохо хэрэгтэй,—гэжэ нүхэр Мижитов дурадхаба.

Суглаанда хабаадагшадай тээ хойто заха багаар һууһан үбгэжөөл Нима Доржиев— «Манай колхоздо иимэ ехэ, олон тоото траншейнүүдые бариха хүсэ шадал хүрэхэгүй гэжэ һанагдана»—гээд тоолхогүй тулюурхан бодолтой үгэ аман соогоо гүбэд гэнэ.

Теэд, олонхи хүнүүдэй эрид шиидэнги байһые ойлгоод, үбгэжөөл Доржиев абяа аниргүй бододожо, дахин юумэ хэлэнгүй һууна.

Гашейн МТС-һээ энэ колхоздо хүдэлмэрилдэг зоотехник нүхэр Фильков түрүүшээр үгэ абаад нигэжэ хэлэбэ:

—Силоснэ барилгануудые хурдадхахын тула бүхы хүсэн элсүүлэгдэхэ, тэрэ тоодо малай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд сүлөөтэй сагтаа олоороо хабаадалсаха ёһотой. Тиимын тула тусхай барилгашадһаа гадна, фермэнүүдтэ даалгагдаһан түсэбые саг соонь амжалтатайгаар дүүргүүлхэ шухала байна.

—Таряанажалай 1-дэхи бригада энэ июнь һара соо 300 тонно силосэй багтаха шулуун ханатай траншейнүүдые бариха юм.—гэжэ тус бригадын бригадир нүхэр Баранов үгэеэ эхилнэ. — Энэ түсэбые саг болзор соонь дүүргэхэ арга боломжо манайда дүүрэн бии. Энэ барилгада 210 кубометр шулуу бэлэдхэжэ байнабди. Тэрэнэймнай 70 кубометрыень малшад бэлэдхэхэ юм. Дундa жэшээгээр үдэр соо нэгэ хүн 2 кубометр шулуу хүнгэхэнөөр малтажа, бэлэдхэжэ шадаха байһаниинь өөһэдынгөө дүй дүршэлһөө хараабди. Бригадын хүдэлмэришэд бүхы хүсэеэ, мори унаагаа энэ шухала хүдэлмэридэ хандуулжа, мүнөө соносхогдоһон ударна һара соо өөһэдынгөө түсэб гүйсэд дүүргэхэ байха, —гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Барилгын бригадын бригадир нүхэр Чимитов колхозойнгоо пилорамые түхэрсэн сүүдхэ соо хүдэлмэрилүүлхэ тухай дурадхал оруулжа, тэрэниие суглараагшад һайшаан дэмжэбэ.

Колхознай кукуруза тарилга яһала һайнаар, эмхитэйгээр үнгэргөө. Энэ хүдэлмэридэ колхозникууд олоороо хабаадалсаа, тэдэнэй олонхинь үдэрэйнгөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Мүнөө силоснэ барилгада колхозоймнай бүхы бригадануудай мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахань дамжаггүй, гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

—Манай бригадын механизаторнууд өөһэдынгөө хүсөөр 200 тонно силосэй багтаха 2 траншей бариха гэжэ шиидээ. Энэ барилгаяа июлиин 20 хүрэтэр дүүргэхэбди,—гэжэ Гашейн МТС-эй 17-дохи тракторна бригадын бригадир нүхэр Бальжинимаев мэдүүлбэ.

Таряанажалай 2-дохи бригадын бригадир С. Бадмаев, тэжээл бэлэдхэлэй бригадын бригадир Д. Дамбаев гэгшэд силоснэ барилгын һулаар ябуулагдажа байһан тухай шүүмжэлэн хэлэхэ зуураа, силоснэ траншейнүүдые илангаяа холын фермэнүүд шадар баряа һаа һайн байгаа гэһэн һанамжа колхозой правленидэ оруулба.

Силоснэ барилганuудые үргэнөөр хэхэ тухай шухала асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ колхозой малажалай фермэнүүдые даагшад эдэбхи багатайгаар хабаадалсаба. Фермэнүүдые даагшад Ц. Иванова, Н. Мижитов гэгшэд суглаан дээрэ нэгэншье үгэ дуугарбагүй.

Юрэнхыдөө энэ партийна суглаан дээрэ яһала шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрээ. Колхозойнгоо малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха харюусалгатай ба хүндэтэй хэрэгые бүхы талаарнь хангаха дэлгэрэнгы тогтоол суглаан баталан абаһан байна. Энэ тогтоолой ёһоор июлиин 10 хүрэтэр 3500 тонно силосэй багтаха 14 траншей баригдаха юм. Тиимын тула колхозой бүхы хүдэлмэриин хүсэн, машинанууд, мори унаа болон бусад шухала хэрэгсэлнүүд энэ ажалда элсүүлэгдэхэ ёһотой болоно.

Б. Дымбрылов, манай корреспондент.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удэ городой № 4 дунда һургуулиин 9-дэхи классай һурагшад Роза Вахрамеева, Светлана Моисеева, Георгий Папков гэгшэд литератураар бэшэһэн зохёолоо экзаменационно комиссиин гэшүүдтэ үгэжэ байна.

З. Веснинагай фото.

Һургуулинуудтахи экзаменуудһаа

Түрүүшын экзамен

Июниин 1-нэй үглөөгүүр. Улан-Удэ городой дүрбэдэхи дунда һургуули һайндэрэйхеэр шэмээтэй. Энэ үдэр һургуулиин һурагшадай һайндэр—гүрэнэй экзамен ба класстһаа класста оролгын шалгалта эхилхэнь. Һургуулиин доодо дабхарта дүрбэдэхи класс. Эндэ нэгэн адляар хубсалһан, баяртай шарайтай 30-аад шахуу хүбүүд, басагад һууна. Эдэнэр мүнөө жэлдэ түрүүшынгээ экзамен барихаяа ерээ гээшэ. Мүнөө эдэнэр ород хэлээр диктант бэшэхэнь.

Хонхын абяан жэнгиржэ, үглөөнэй 9 час болоһоной тэмдэг үгэнэ. Уданшьегүй үүдэн аалиханаар нээгдэжэ, экзаменационно комиссиин гэшүүд орожо ерэнэ. Класс соо хон жэн.

Түрүүшын экзамен! Эдэ үгэнүүдые дуулахадаа, һурагшадай сэдьхэл хүдэлэнгүй байха аал!? Тэдэнэй дүрбэн жэл соо һуража олоһон эрдэмынь эндэл шалгархань ха юм!

—Зай, сүлөөтэйхэнөөр һуугаад, яарангүй бэшэгты. Анхаралтайгаар шагнаад, бодожо үзөөд,—гэжэ классна хүтэлбэрилэгшэ Анна Ильинична Гринштейн хэлээд, диктантын текстые уншажа эхилнэ. Тиин тэдэнэй бэшэжэ байһан гуурһанай саарһан дээгүүр хахинан һолжорхо абяан дуулдана.

Диктант бэшэгшэдэй олонхинь «5», «4» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаа. Һурагшад Валентин Санжацыренов, Борис Резницкий, Виктор Истомин, Нина Балан, Раиса Булытова, Таня Вилюжанина гэгшэд «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаһан байна.

Тэрэшэлэн 5-дахи классайхид ород хэлээр диктант бэшээ. Эдэнэр бултадаа һайнаар бэшэжэ, нэгэшье хүн муу сэгнэлтэ абаагүй.

Энэ һургуулиин 6-дахи гурбан классуудай һурагшад мүн лэ бэлэдхэл һайнтай байһанаа харуулаа. 6-дахи «В» классай 30-аад һурагшад арифметикээр (бэшэлгээр) шалгалта һайнаар бариба. Тэдэнэй 10-ниинь «5», 14-ниинь «4» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаба. Илангаяа һурагшад Нина Митапова, Цесса Трнба, Валерий Чебунин болон бусад экзамендаа эрхимээр бэлэдхэһэн байна. Тиихэдэ һурагшад Трибе, Чебунин, Аржиков гэгшэд дунда зэргээр һурадаг байһан юм. Үнгэрэгэдэһэн шалгалтада тэдэнэр һайн дүнгүүдые харуулһан байха юм. Тиин эдэ һурагшадай нүгөө экзаменуудаа һайнаар үгэхэ байһаниинь найдамтай.

Б. Цыремпилов.

Институтда гүрэнэй экзамен эхилбэ

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Бурят-Монголой педагогическа институт мэргэжэл һайнтай багшанарые бэлэдхэн гаргадаг гэжэ мэдээжэ. Энэ институдые дүргэгшэд республикынгаа һургуулинуудта хүдэлмэрилдэг байна. Энэ жэлдэ 168 хүн тус институдые дүүргэхэ юм. Мүнөө эдэнэр бултадаа институдые дүүргэлгын гүрэнэй экзамен барижа эхилээ. Майн 28—30-да марксизм-ленинизмын үндэһэ һууринуудаар филологическа факультедэй студентнэр түрүүшынгээ экзамен бариһан байна. Энэ предмедээр олонхи студентнэрэй үгэһэн харюунууд тодо ба гүнзэгы удхатай байба. Факультедэй 7 студентнэр — А. Соболев, А. Сокольникова, Л. Третьякова, Т. Варфоломеев болон бусад экзаменационно сессиин шиидхэбэреэр «5» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаа. Тэрэшэлэн һайн сэгнэлтэ абаһан студентнэр олон.

Мүн эдэ үдэрнүүдтэ физико-математическа факультедэй студентнэр «Юрэнхы физикын курс» гэһэн предмедээр экзамен барижа, һайн үрэ дүн харуулба. **А. Содномов.**

Швейцарска ажалай партиин VI съезд

ВЕНА, июниин 2. (ТАСС). «Форвертс» гэжэ швейцарска газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Швейцарска ажалай партиин VI съезд майн 28-һаа 30 хүрэтэр болоһон байна. Съездын болоһон зал Маркс, Энгельс, Ленин ба Сталинай портредүүдээр, «Эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ бата нэгэдэл туйлая!», «Эб найрамдалай түшэг тулгуури—Советскэ Союз мандаха болтогой!», «Атомна зэбсэг хорихын ба усадхахын түлөө тэмсэе!» гэжэ бэшээтэй плакадууд болон лозунгнуудаар гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа.

«Эб найрамдалай, нэгэдэлэй ба һалбаран хүгжэлгын түлөө швейцарска ажалай партиин тэмсэл» гэһэн темээр партиин генеральна секретарь Эдгар Воог элидхэл хээ. Парламентын һунгалта тухай ба ажалай партиин ябуулга хэхэ программа тухай Жан Венсан элидхэл хээ. Элидхэл тушаа 30 хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэр хадаа өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэһэн, партиин саашанхи зорилгонууд тухай хэлэһэн байна.

Швейцариин ажалай партиин VI съездын нэрэ дээрэ ахадүү коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй 18 партиһаа амаршалганууд ороо. Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй амаршалгые съездэ хабаадагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

Амаршалга соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

ШВЕЙЦАРИИН АЖАЛАЙ ПАРТИИН VI СЪЕЗДДЭ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет хадаа Швейцариин ажалай партиин VI съезддэ амаршалга хүргэхэ зуураа, саашадаа үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, партиингаа үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ амжалтануудые туйлахыень тэрээндэ хүсэнэ.

Советскэ Союзай
Коммунистическэ партиин
Центральна Комитет.

КПСС-эй ЦК-да эльгээхэ харюугай телеграммын доро дурсагдаһан текстые съездын делегадууд һайшаан абаа:

«Швейцариин ажалай партиин VI съезд хадаа танай амаршалгые ехэ һайшаалтайгаар хүлеэн абаа. Энэ амаршалга хадаа эб найрамдалай, эбтэйгээр ажабайхын түлөө, атомна зэбсэг хорихын түлөө, буу зэбсэг ниитэ дээрэнь хуряахын түлөө, арадай ажана һайн байдалай түлөө, социальна хүгжэлтын ба социализмын түлөө бүхы дэлхэйн коммунистическэ ба хүдэлмэришэнэй партинуудтай хамта манай партиин хэжэ байһан тэмсэлдэ сэгнэшэгүй ехэ дэмжэлгэ болохо байна. Съезд хадаа бидэндэ анхаралаа хандуулжа байһанаа мэдүүлһэнэйтнай түлөө танда, баясхалан, ахадүүгэй амаршалга хүргэнэбди».

Партиин ябуулга хэхэ программые Центральна Комитедынь дурадхаһан байгаа. Энэ программыень ба швейцарска арадта хандаһан хандалгые съезд нэгэн дуугаар баталан абаа.

Программын түрүүшын хуби соо Швейцариин уласхоорондын байдалда ба политическэ байдалда дэлгэрэнгы шэнжэлэл үгтэһэн байна. Швейцарска ажалай парти хадаа оронойнгоо нейтральна байха политикые баримтална гэжэ программа соо хэлэгдэнэ. Тиимэһээ парти хадаа социалистическэ гүрэнүүдтэй холбоо барисаагаа үргэдхэхые, уласхоорондын түгшүүрилые һулаарулхые, тусхайлбал, атомна зэбсэг хорихые, хүн зониие олоор хюдаха зэбсэгүүдэй бии бүхы запасые усадхахые, буу зэбсэг ниитэ дээрэнь хуряахые улам эдэбхитэйгээр эрмэлзэхые эринэбди.

Швейцарска ажалай парти хадаа Швейцариин сэрэгэй гаргашануудые хороохые эринэ.

Хэдэ хэдэн экономическа эрилтэнүүдые табиха зуураа, юумын сэнгэй хүндэрэлгэдэ эсэргүүсэн тэмсэхые, үнэ сэндэ ба байрын түлөөһэндэ шанга хиналта тогтоохые парти уряална.

Капиталай добтолгодо эсэргүү тэмсэлдэ бүхы ажалшадай бата нэгэдэл туйлахыень программа ба хандалга соогоо парти уряална.

Съезд хадаа партиин Центральна Комитедые 50 хүнһөө һунгаа. Партиин генеральна секретаряар нүхэр Эдгар Воог дахин һунгагдаа.

«Форвертс» газетын онсо тэмдэглэһэнэй ёһоор, эб найрамдалай ба хүгжэлтын түлөө тэмсэлдэ ажалшадай нэгэдэлые бэхижүүлхэ уряатайгаар Швейцарска ажалай партиин VI съезд үнгэрөө.

Советскэ информационно албанай мэдээсэл

ВЕНА, июниин 1. (ТАСС). Советскэ информационно албанай газар мэдээсэл дамжуулаа. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ. Мэдээжэ болоһоной ёһоор, СССР-һээ Австрида байдаг Верховно комиссар И. И. Ильичев хадаа советскэ сэрэгүүдэй эзэлжэ байһан хамта дээрээ 25 мянган гаран квадратна метр талмайтай гэр байрануудые, 20 гаран гектар газарай участок австрийска засагаархидай мэдэлдэ дамжуулан үгэхэ гэжэ советскэ засагаархидай шиидхэһэн тухай Федеральна канцлер Юлиус Раабта июниин 1-дэ мэдээсээ.

Югославиин правительственна делегациин хүндэлэлдэ зорюулагдан обед үгтэбэ

БЕЛГРАД, июниин 2. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** Советскэ правительственна делегаци хадаа Югославиин правительственна делегациин хүндэлэлдэ зорюулан мүнөөдэр Дединьедэхи ордон соо обед үгөө.

СССР-эй делегациин гэшүүд Н. С. Хрущев, Н. А. Булганин, А. И. Микоян, Д. Т. Шепилов, А. А. Громыко, П. Н. Кумыкин, советскэ делегациин советнигүүд ба экспертнүүд обед дээрэ байлсаа.

Югославска талаһаа ФНРЮ-гэй делегациин гэшүүн И. Броз-Тито, Э. Кардель, А. Ранкович, С. Вукманович-Темпо, К. Попович, М. Тодорович, В. Мичунович, тэрэшэлэн Югославиин гүрэнэй ба политическэ ажал-ябуулагшад, литературын ба искусствын ажал-ябуулагшад обед дээрэ байлсаа.

Хани халуун оршон байдалда обед үнгэрөө.

Советскэ правительственна делегациин Белградта ошоод байлгатай дашарамдуулагдан СССР-һээ Югославида байдаг посольстводо уулзалга болоо

БЕЛГРАД, июниин 2. (ТАСС). Советскэ правительственна делегациин Белградта ошоод байлгатай дашарамдуулан СССР-һээ Югославида байдаг посол А. А. Вальков мүнөөдэр ехэ уулзалга хэһэн байна.

СССР-эй правительственна делегацитай хэгдэһэн хэлсээнүүдтэ хабаадалсаһан Югославиин правительственна делегациин бүхы состав: делегациие толгойлогшо—ФНРЮ-гэй президент И. Броз-Тито, союзна гүйсэдхэхэ вечын түрүүлэгшын орлогшонор Э. Кардель, А. Ранкович, С. Вукманович-Темпо, гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретарь К. Попович, союзна гүйсэдхэхэ вечын гэшүүн М. Тодорович, гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретариин орлогшо В. Мичунович, союзна арадай скупщинын түрүүлэгшэ М. Пьяде, союзна гүйсэдхэхэ вечын гэшүүн Ф. Лескошек, профсоюзуудай Союзай центральна соведэй түрүүлэгшэ Д. Салай, Сербиин гүйсэдхэхэ вечын түрүүлэгшэ И. Веселинов, союзна арадай скупщинын түрүүлэгшын орлогшо В. Симич, союзна гүйсэдхэхэ вечын гэшүүн С. Косанович, союзна гүйсэдхэхэ вечын секретарь В. Зекович, Белград городой городской арадай комитедэй түрүүлэгшэ М. Минич, скупщинын союзна вечын түрүүлэгшэ В. Зечевич, союзна гүйсэдхэхэ вечын гэшүүн О. Карабегович, ФНРЮ-гэй скупщинын союзна вечын арадай ажахые эрхилхэ комитедэй түрүүлэгшэ М. Попович, союзна скупщинын гадаадын-политическэ комитедэй түрүүлэгшэ В. Влахович, Сербиин арадай скупщинын түрүүлэгшын орлогшо Д. Петрович, арадай оборонын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретарь И. Гошняк, ФНРЮ-гэй дотоодын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретарь С. Стефанович, ниитын захиргаанай ба бюджедэй хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретарь Н. Божинович, гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретариин орлогшонор С. Прица ба Х. Бркич, арадай оборонын хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй секретариин орлогшонор О. Креачич, В. Николич, ФНРЮ-гэй президентын генеральна секретарь И. Вельфан, ФНРЮ-һээ СССР-тэ байдаг посол Д. Видич, Сербскэ Наукануудай академиин президент А. Белич, агаарай сэрэгэй хүсэнүүдые командалагша З. Улепич, югославска армиин генералнууд, наукын, культурын, искусствын ажал-ябуулагшад болон бусад уулзалга дээрэ байлсаа.

Советскэ талаһаа—Советскэ правительственна делегациие толгойлогшо СССР-эй Верховно Соведэй президиумэй гэшүүн ба КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Н. А. Булганин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гэй гэшүүн ба «Правда» газетын главна редактор Д. Т. Шепилов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрын нэгэдэхи орлогшо А. А. Громыко, Гадаадын худалдаа наймаанай министрын орлогшо П. Н. Кумыкин, Советскэ правительственна делегациин экспертнүүд ба советнигүүд, тэрэшэлэн СССР-һээ Югославида байдаг посольствын харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд уулзалга дээрэ байлсаа.

Белградта байдаг посольствонууд болон миссинүүдые толгойлогшонор, тэрэшэлэн югославска, советскэ ба хариин бусад оронуудай хэблэлэй түлөөлэгшэд уулзалга дээрэ мүн лэ байлсаа.

Айлшадта ехэ концерт харуулагдаа. Советскэ искусствын элитэ ехэ ажал-ябуулагшад—СССР-эй арадай артистка Е. Чавдар, РСФСР-эй арадай артистнууд И. Петров ба П. Лисициан, ССР Союзай Ехэ театрын баледэй солистнууд Р. Стручкова, А. Лапаури болон Пятницкын нэрэмжэтэ хоорой танцевальна бүлэг концертдэ хабаадалсаа.

Уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

Баруун гүрэнүүд советскэ дурадхалые зүбшэн хэлсэлгэһээ зайсана

НЬЮ-ЙОРК, июниин 2. (ТАСС). Буу зэбсэг хуряаха талаар ООН-эй Комиссиин Подкомитедэй ээлжээтэ заседани үсэгэлдэр ООН-эй байшан соо болоо. Энэ Подкомитет Лондондо удаан саг заседанинуудаа үнгэргэдэг байгаа. Тиигээд буу зэбсэг хороохо, атомна зэбсэг хорихо ба шэнэ дайнай аюулые зайсуулха асуудалнуудаар советскэ правительствын дурадхалые шэнжэлжэ үзэхэ арга ба саг, баруун гүрэнүүдэй правительствонуудта олгохын тулада ээлжээтэ заседанияа июниин 1-дэ Нью-Йоркдо үнгэргэхэ гэжэ майн 18-да шиидхэһэн юм. Эдэ дурадхалнуудые хаража үзэхын тулада Подкомитедэй заседанинуудые хэхэ саг тодорхойлхо зорилгоор Нью-Йоркдо заседани зарлагдаһан байна.

Мэдээжэ болоһоной ёһоор, советскэ шэнэ дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэлгые һаяын үдэрнүүдтэ эхилхэ гэжэ Советскэ Союзай түлөөлэгшэ А. Соболев үсэгэлдэрэй заседани дээрэ дурадхаа. Хэрбээ советскэ дурадхалнуудые шэнжэлхын тулада баруун гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдтэ сагай үшөө хэрэгтэй болохо байгаа һаань, эдэ дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада Подкомитедэй ээлжээтэ заседаниие июниин 5 гү, али 6-да зарлаха гэжэ А. Соболев дурадхаа. Гэбэшье, США-гэй, Франциин, Англиин ба Канадын түлөөлэгшэд советскэ дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэлгые хойшолуулхые, үнэндөө Подкомитедэй хүдэлмэриие болзоргүйгөөр таһалдуулхые һэдэһэн байна. Тиихэдээ, тэдэнэр хадаа дүрбэн гүрэнэй правительствонуудые толгойлогшонорой зүблөөнэй зарлагдахаар хараалагдаһан дээрэһээ, тэрээнтэй Подкомитедэй удаадахи заседанинуудые холбохо шухала гэжэ хэлэһэн байна. Тиихэтэй хамта, баруун гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд комитет хадаа хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байна гэжэ олониитын харахаар тиимэ коммюнике үсэгэлдэрэй заседани тухай тунхаглахые дурадхаа.

Агууехэ дүрбэн гүрэнэй правительствонуудые толгойлогшонорой зүблөө хэхэ тухай шиидхэбэриин гарахые хүлеэхэ ёһогүй, харин Подкомитет хадаа хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ ёһотой. Юуб гэхэдэ, правительствонуудые толгойлогшонорой зүблөө хэхэ болзор, мүн зүбшэхэ зүйлшье үшөө тогтоогдоогүй байна бшуу гэжэ Советскэ Союзай түлөөлэгшэ А. Соболев тэмдэглээ. Тадһөөргэ, урда табигдажа байһан зорилгонуудые дурсагдаһан зүблөөнэй шиидхэхэ ябадалда Подкомитет хүдэлмэреэрээ туһалха зэргэтэй байна. Удаадахи заседаниингаа болзорые тогтоохо тушаа ямаршье шиидхэбэри гаргангүйгөөр Подкомитедэй болзоргүй саг соо хүдэлмэреэ таһалдуулһые зүбөөр харуулһан коммюнике тунхаглахые советскэ түлөөлэгшэ дурадхаа. Дискуссиин болоһоной һүүлээр Подкомитет коммюнике баталан абаа.

Советскэ Союзай майн 10-най дурадхалнуудые һайнаар зүбшэн хэлсэлгэһээ баруун гүрэнүүдэй зайсажа байһые гү, али энэниие зүбшэн хэлсэлгые болзоргүй саг соо хойшолуулхые эрмэлзэжэ байһыень дискусси эли тодоор харуулаа.

Эхэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессгэ бэлэдхэл Францида хэгдэнэ

ПАРИЖ, июниин 1. (ТАСС). Дайнай аюулда эсэргүүсэн тэмсэхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ зорилгоор үнгэргэгдэхөө байһан эхэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессгэ бэлэдхэл болгон французска эхэнэрнүүдэй союз суглаа үнгэргөө. Суглаанда хабаадагшад хадаа эхэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессые Парижда үнгэргэхэ зүбшөөл үгэхэ гүйлтатайгаар Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министртэ бэшэг эльгээгээ.

Залуу бэшэгшэдэй ЗОХЁОЛНУУДҺАА

Хүүгэдэй рассказууд

ХЭДЫ ҺАЙН БЭ ДАА!

Газаа дулаан боложо, тээлниг соохи добохонууд хүхэржэ, үхибүүд бултадаа газаашаа тэгүүлдэг болонхой. Тэдэнэр Дагбатанай хорёо соо наадаха илангаяа дуратай, юундэб гэхэдэ, тэндэ ехэ сэбэрхэн добо бии. Малгай тойрожо, мисгэй, хулгана боложо наадахада ехэ зохид байдаг.

Мүнөө тэдэнэр баһал суглараад лэ шууялдажа, наадажа байна. Дагбын басаган Цырегмашье тэдэнтэй наадана. Үхибүүдтэ дуратай Цырегмагай хүгшэн эжы тэдэндэ юуншье, ехээр бү шууялдагтышье гэдэггүй, харин тэдэниие бүри хөөршөөжэ һуудаг.

Цырегмагай яаһанииньшье мэдэгдэхэ юумэгүй, гэнтэ бархираад, шорой болошоһон гараараа нюдөө аршажа, зара затагар болошоод, хэрэлсы дээрээ нооһо ээрэжэ һууһан хүгшэн эжыдээ ерэбэ. Цырегма хүнэй нэгэл үгэ тиимэшэгээр хэлэжэрхёол һаа, нюдөөрөө уһа гүйлгөөд лэ бархирхаяа забдадаг. Юундэшьеб, ходолууртай, бүлсэгэр ябадаг, хүнэй аргадахаяа забдаа һаа, бүри дортодог, юумэ асуухада харюусадаггүй зантай юм.

—Үгы юун болооб?—гэжэ, хүгшэн эжынь сэбэрхэн пулаадаар нюһа нёлбоһыень аршажа ороно.

—Володя сохихоёо һанаад гараа далайгаа бэшэ гү?—гэжэ байжа нүгөөдэнь бархирна.

—Теэд бү бархирыш даа. Сохёо бэшэ, харин миин сохихоёо һанаа ха юм даа. Юундэ сохихоёо һанаа юм? Дүү хүнэй сохёошье һаань аргадаад, ойлгуулаад болюулдаг юм гүб даа. Хүсэд гурбатай болоогүй Володиие сохихоёо һанаба гэжэ бархиржа байха гэжэ яаха юм даа, — гэжэ хүгшэн эжынгээ хэлэхэдэ нэгэ бага бараг болобо. Теэд, дахяад наадахаяа ошобогүй.

«Зай, ошо даа, муха, наада. Тэдэшни зохидоор наадажа байна ха юм. Ши юундэ һууха хүмши?—гэхэдэнь.

—Тэдэтнай булта намда дурагүй бэшэ гү?

—Үгы, дурагүйдөө яадаг юм?

—Болоди хүниие ходо сохихоёо һанадаг. Малуси яба саашаа гэдэг бэшэ гү, — гэжэ байжа, нюдөөрөө нёлбоһо гүйлгэн, нюһаа татажа һуутарынь, олон һурагшадай тетрадуудые тэбэриһэн эжынь ерэнэ.

—Эжы, энэмнай юундэ ходол уһа нюдэ урьяжа байдаг болооб?—гээд, басаганайнгаа нюһыень платиинь карман соо байһан пулаадаар аршана.

Цырегма хүгшэн эжыдээ хэлээшээ дахяад дабтаба.

—Цырегмахан, миин тиигэжэ һанахадашни тиимэ ха юм даа. Ши өөрөөл ходо сухалтай, уралаа шомбойлгоод, булсыжэ байна ха юмши. Тиихэдэшни Володишье һаа хүрэтэрөө сохихоёо һананабша бы даа. Гурбан жэл болоод һургуулида ороходо хүн аад, юундэ тиигэжэ байха юм? Тэдээндээ ошоод, адли бололсоод, хүхихэ, энеэлдэхэ, наадаха юм гүб даа. Тиигээ һаашни булта шамда дуратай болохо.

Цырегма абяагүй, уруугаа хараад һууна.

—Галяа—а, ерэ даа. Цырегмагаа абаашад наадхуула, — гэжэ эжынь бултанһаань ехээр гүйжэ, хүхижэ ябаһан, тэдээн соогоо ехэхэниинь болохо, хурса харахан, ялалзаһан нюдэтэй басаганда хашхарна.

Володиин гүйжэ ябатараа унашахадань бодхоогоод, Галя гүйжэ ерэбэ.

—Харана гүш? Володи унашоодшье бархирнагүй ха юм. Зай ошо даа. Басагамни баһал бэрхэхэнээр наадана ааб даа,—гээд эжынь Цырегмагай толгойе үндэнэ.

Цырегма Галиин урдаһаа баяртай бодобо. Хоюулан хүтэрэлдэн, үхибүүдтээ гүйлдэжэ ошобо. Цырегмагай энеэжэ, хүхижэ ябажа, тэдээнтээ адли шууялдажа наадахадань, нүхэдынь тэрээндэ булта һайнаар хандаһандал, дуратайдал адли байба. Баяртай, хүхюу Цырегмае харахадаа Марусишье урдаһаань энеэбхилбэ. Хүхюу зондо дуратай Володишье Цырегмада гараа далайбагүй. Нүхэдтөө дуратай, хүхюу байхада хэды һайн бэ даа!

2. ГЭМЭЭ МЭДЭРЭЛГЭ

Дулма, Норжомо, Булад гурбан бээ бээһээ нэгэ нэгэл наһа дүү юм. Нэгэтэ тэдэнэр пеэшэнээ тойрон эрьюусэлдэжэ наадаба. Буладай хүхихэ гээшэнь аргагүй. Эсэтэрээ, уухилтараа эгэшэнэрээ эрьюулжэ, шагтайса гүйнэ. Энеэжэ, ирзаганахажа ябажа гүйхэдэнь Норжомо хөөршөөгөөд, гүйжэ ошон, Буладханаа таалаха гэхэдэнь, харин тэрэнь урдаһаань уралыень хазажархиба.

Норжомо бии шадалаараа бархиран уралаа гараараа баряад, газарта һуушаба.

Дулма пеэшэнэй саана хоргодожо байһан аад, Норжомынгоо сад гэжэ бархиршахадань мэгдэжэ тэндэһээ гарана. Булад эгэшэһээ тээ холохоно болоод, хүнэй нэгэл үгэ дуугараа һаа, бархиршахоор бэлэн, доодо уралаа һанжуулан дурбиг дурбиг гэжэ байна. Дүүнэрэйнгээ абари зангыень һайн мэдэхэ болоһон табатайхан Дулма Буладай дурбиг дурбиг гэжэ байхадань гэмтээень мэдэжэ, тэрэниие хэрэглээшэгүй болоод:

—Бү бархира даа. Эжымнай ерээд, «юундэ наншалдажа, бархиралдажа байнабта» гээд бултымнай хярааха, —гэжэ байжа, уралаа барьяад, сомсойходоод бархиржа һууһан Норжомынгоо толгойень эльбэжэ, аргадажа ороно.

Тиигэлдэжэ байтарынь газааһаа эжынь орожо ерэбэ.

—Юундэ энэтнай бархирааб? Бархируулангүй наадхуулхаяа ягаабши? Юундэ үрзыжэ шууяа, бархираа гаргажа байгаабши? — гээд, Дулмаяа хараашаба. Тиихэдэнь дүүнэрэйнгээ нюур гарнуудынь мүнөө һаяхана угаажа сэбэрхэнүүд болоод, үһэеэ һамнаад байһан, ямаршье зэмэ хээгүй Дулма дүүнэртээ гомдон, хүсэд гэмтэй, зэмэтэй хүень мэдэнгүй харааһан эжыдээ гомдон бархиршаба.

Гэмтэйгээ мэдэһэн Булад ямаршье зэмэгүй аад, эгэшынгээ хараалгажа байхадань хайрлаад, баһа бархиршаба.

Эжынь Дулмые буруу зэмэлһэнээ мэдэржэ:

— Зай, юундэ булта бархиралдашаба гээшэбта даа? Хэнтнай зэмэтэй юм? Юун болоо юм?

Эгэшэнэрынь абяа гаранагүй. Булад хүгшэн баабайнгаа «зэмэтэйл һаа, сэхыень хэлээрэй» гээд, толгойень эльбэһыень һанахадаа, хүсэлжэ хүсэлжэл:

—Пи-пи полёоп, мэтэнгүй хажахёо пэшэ гүп,—гэжэ һугшажа байжа, гэмээ мэдэрбэ.

Тиихэдэнь лэ эжынь юун болоһыень, хэнэй гэмтэйень тухайлжа, бултыень аргадажа, мүрыень олоо һэн.

Гэлэгма Доржиева.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32. заместителя редактора — 32-74. отв. секретаря —27-37. партийной жизни. сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00472. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 3278.